

Proceedings of International Symposium of Economics Finance and Econometrics

18-19 June, 2022

ISBN: 978-625-00-9194-4

Organizing Committee

Prof. Dr. Veli YILANCI (Chairman), Canakkale Onsekiz Mart University
Prof. Dr. Kadir ARSLANBOĞA, Canakkale Onsekiz Mart University
Prof. Dr. Serdar Kurt, Canakkale Onsekiz Mart University
Assoc. Prof. H. Levent DALYANCI, Canakkale Onsekiz Mart University
Dr. Tuba TURGUT IŞIK, Canakkale Onsekiz Mart University
Dr. Can BEKAROĞLU, Canakkale Onsekiz Mart University
Dr. G. Selin SAVAŞKAN, Canakkale Onsekiz Mart University
Res. Asst. Ali Haydar IŞIK, Canakkale Onsekiz Mart University
Res. Asst. M. Selman SAĞLAM, Canakkale Onsekiz Mart University

Science and Advisory Board

ALTAY Erdiñ , Istanbul University
ANORUO Emmanuel, Coppin State University
ARSLANBOĞA Kadir, Canakkale Onsekiz Mart University
ATAN Murat , Gazi University
AYDIN Halil İbrahim, Batman University
BAĞBAŞLIOĞLU Arif, Canakkale Onsekiz Mart University
BAYAR Yılmaz, Bandırma Onyedi Eylül University
BAYAT Tayfur, Inonu University
BEKAROĞLU Can, Canakkale Onsekiz Mart University
BEKTAŞ Hakan, Istanbul University
BEŞEL Furkan, Sakarya Metropolitan Municipality
BİLEN Mahmut, Sakarya University
BOZOKLU Şeref, Istanbul University
BULUT Yunus, Inonu University
CANDAN Gökçe , Sakarya University
CANPOLAT Esra, Inonu University
CHANG Jui-Chuan Della, National Chiayi University
CHONG Terence Tai Leung, Chinese University of Hong Kong
CLAEYS Peter, Universiteit Brussel
ÇATALBAŞ Nazım, Anadolu University
ÇATIK A. Nazif , Ege University
ÇEVİK Emrah İsmail , Namık Kemal University
ÇINAR Mehmet, Uludag University
ÇİL Nilgün, Istanbul University
ÇÜTÇÜ İbrahim, Hasan Kalyoncu University
DALYANCI H. Levent, Canakkale Onsekiz Mart University
DİLEK Serkan, Kastamonu University
EKEN Mehmet Hasan, Kırklareli University
ELAGÖZ İsmail, Canakkale Onsekiz Mart University
ERDOĞAN Melike, Canakkale Onsekiz Mart University
ERKUL Hüseyin, Canakkale Onsekiz Mart University
ERUYGUR Ozan , Gazi University
ETİ İÇLİ Gülnur , Kırklareli University
GONZALO Jesus, Universidad Carlos III de Madrid
GÖRÜN Mustafa, Canakkale Onsekiz Mart University
GÖRÜŞ Muhammed Şehid, Ankara Yıldırım Beyazıt University

GÜLOĞLU Bülent , Istanbul Technical University
GÜMÜŞ Erhan, Canakkale Onsekiz Mart University
GÜMÜŞTEKİN Gülten, Canakkale Onsekiz Mart University
GÜNGÖR Mehmet, Inonu University
GÜRİŞ Selahattin , Marmara University
HATEMİ-J Abdalnasser, United Arab Emirates University
HOANG Thi Hong Van, Montpellier Business School
HYE Qazi Muhammad Adnan, Mohammad Ali Jinnah University
ITO Takayasu, Meiji University
KAMIŞLI Melik, Bilecik Şeyh Edebali University
KANTEN Pelin, Canakkale Onsekiz Mart University
KIRAN Burcu, Istanbul University
KOSTOV Philip, University of Central Lancashire
LANDAJO Manuel A., University of Oviedo
LOPCU Kenan , Cukurova University
METİN Nurcan , Trakya University
NEMLİOĞLU Ali Karun, Istanbul University
ODABAŞ Hakkı, Ankara Yıldırım Beyazıt University
ÖRNEK Ali Şahin, Canakkale Onsekiz Mart University
ÖZGÜR Önder, Ankara Yıldırım Beyazıt University
PADDA Ihtsham Ul Haq, Federal Urdu University of Arts, Science and Technology
PANAGİOTİDİS Theodore, University of Macedonia Greece
PEHLIVANOĞLU Ferhat, Kocaeli University
PEKKAYA Mehmet, Zonguldak Bulent Ecevit University
PİTARAKİS Jean-Yves, University of Southampton
RODRÍGUEZ Gabriel, Pontificia Universidad Catolica del Peru
SARIOĞLU Fatih , Istanbul Medeniyet University
SAVAŞKAN G. Selin, Canakkale Onsekiz Mart University
SCHALCK Christophe, Paris School of Business
SERWA Dobromił, Warsaw School of Economics
SEVÜKTEKİN Mustafa , Uludag University
SHAHBAZ Muhammad, Beijing Institute of Technology
SOLARIN Sakiru Adebola, University of Nottingham Malaysia
SÖYLER Hasan, Inonu University
STEINKRAUS Arne, Technical University Braunschweig
ŞEKER Murat , Istanbul University
ŞENGÜL Ümran, Canakkale Onsekiz Mart University
TANG Chor Foon, Universiti Sains Malaysia
TEKİN Mustafa , Istanbul University
TIWARI Aviral Kumar, Indian Institute of Management Bodh Gaya
TUNA Abdülkadir, Istanbul University
TUNÇ Ahmet, Canakkale Onsekiz Mart University
TURGUT IŞIK Tuba, Canakkale Onsekiz Mart University
ULUTÜRK AKMAN Sema, Istanbul University
YALÇIN Esin Cumhuriyet, Kırklareli University
YILANCI Veli, Canakkale Onsekiz Mart University
YÜZBAŞI Bahadır, Inonu University
ZEREN Fatma, Inonu University
ZORTUK Mahmut , Dumlupınar University

Reviewers' Board

ALKAN Resul, Canakkale Onsekiz Mart University
ALTAY Erdiñ , Istanbul University
ANORUO Emmanuel, Coppin State University
ARSLANBOĞA Kadir, Canakkale Onsekiz Mart University
ATAN Murat , Gazi University
AYDIN Halil İbrahim, Batman University
BAĞBAŞLIOĞLU Arif, Canakkale Onsekiz Mart University
BAYAR Yılmaz, Bandırma Onyedi Eylül University
BAYAT Tayfur, Inonu University
BEKAROĞLU Can, Canakkale Onsekiz Mart University
BEKTAŞ Hakan, Istanbul University
BEŞEL Furkan, Sakarya Metropolitan Municipality
BİL Erkan, Canakkale Onsekiz Mart University
BİLEN Mahmut, Sakarya University
BOZOKLU Şeref, Istanbul University
BULUT Yunus, Inonu University
CANDAN Gökçe , Sakarya University
CANPOLAT Esra, Inonu University
CHANG Jui-Chuan Della, National Chiayi University
CHONG Terence Tai Leung, Chinese University of Hong Kong
CLAEYS Peter, Universiteit Brussel
ÇATALBAŞ Nazım, Anadolu University
ÇATIK A. Nazif , Ege University
ÇEVİK Emrah İsmail , Namık Kemal University
ÇINAR Mehmet, Uludag University
ÇİL Nilgün, Istanbul University
ÇOBANOĞLU Şermin Atak, Canakkale Onsekiz Mart University
ÇÜTÇÜ İbrahim, Hasan Kalyoncu University
DALYANCI H. Levent, Canakkale Onsekiz Mart University
DİLEK Serkan, Kastamonu University
EKEN Mehmet Hasan, Kırklareli University
ELAGÖZ İsmail, Canakkale Onsekiz Mart University
ERDOĞAN Melike, Canakkale Onsekiz Mart University
ERKUL Hüseyin, Canakkale Onsekiz Mart University
ERUYGUR Ozan , Gazi University
ETİ İÇLİ Gülnur , Kırklareli University
GONZALO Jesus, Universidad Carlos III de Madrid
GÖRÜN Mustafa, Canakkale Onsekiz Mart University
GÖRÜŞ Muhammed Şehid, Ankara Yıldırım Beyazıt University
GÜLOĞLU Bülent , Istanbul Technical University
GÜMÜŞ Erhan, Canakkale Onsekiz Mart University
GÜMÜŞTEKİN Gülten, Canakkale Onsekiz Mart University
GÜNGÖR Mehmet, Inonu University
GÜRİŞ Selahattin , Marmara University
HATEMİ-J Abdulnasser, United Arab Emirates University
HOANG Thi Hong Van, Montpellier Business School
HYE Qazi Muhammad Adnan, Mohammad Ali Jinnah University
ITO Takayasu, Meiji University

KAMIŞLI Melik, Bilecik Şeyh Edebali University
KANTEN Pelin, Canakkale Onsekiz Mart University
KAPLAN Mustafa, Canakkale Onsekiz Mart University
KIRAN Burcu, Istanbul University
KIRAY Abdullah, Canakkale Onsekiz Mart University
KOSTOV Philip, University of Central Lancashire
LANDAJO Manuel A., University of Oviedo
LOPCU Kenan , Cukurova University
METİN Nurcan , Trakya University
NAKİ Emrah, Canakkale Onsekiz Mart University
NEMLİOĞLU Ali Karun, Istanbul University
ODABAŞ Hakkı, Ankara Yıldırım Beyazıt University
ÖRNEK Ali Şahin, Canakkale Onsekiz Mart University
ÖZGÜR Önder, Ankara Yıldırım Beyazıt University
PADDA Ihtsham Ul Haq, Federal Urdu University of Arts, Science and Technology
PANAGIOTİDİS Theodore, University of Macedonia Greece
PEHLİVANOĞLU Ferhat, Kocaeli University
PEKAR Çiğdem, Canakkale Onsekiz Mart University
PEKKAYA Mehmet, Zonguldak Bulent Ecevit University
PİTARAKİS Jean-Yves, University of Southampton
RODRİGUEZ Gabriel, Pontificia Universidad Catolica del Peru
SARIOĞLU Fatih , Istanbul Medeniyet University
SAVAŞKAN G. Selin, Canakkale Onsekiz Mart University
SCHALCK Christophe, Paris School of Business
SERWA Dobromił, Warsaw School of Economics
SEVÜKTEKİN Mustafa , Uludag University
SHAHBAZ Muhammad, Beijing Institute of Technology
SOLARIN Sakiru Adebola, University of Nottingham Malaysia
SÖYLER Hasan, Inonu University
STEINKRAUS Arne, Technical University Braunschweig
ŞEKER Murat , Istanbul University
ŞENGÜL Ümran, Canakkale Onsekiz Mart University
TANG Chor Foon, Universiti Sains Malaysia
TEKİN Mustafa , Istanbul University
TIWARI Aviral Kumar, Indian Institute of Management Bodh Gaya
TOPÇU Güneş, Canakkale Onsekiz Mart University
TUNA Abdülkadir, Istanbul University
TUNÇ Ahmet, Canakkale Onsekiz Mart University
TURGUT IŞIK Tuba, Canakkale Onsekiz Mart University
ULUTÜRK AKMAN Sema, Istanbul University
UYGUN Ayşe Gülce, Canakkale Onsekiz Mart University
YALÇIN Esin Cumhuriyet, Kırklareli University
YILANCI Veli, Canakkale Onsekiz Mart University
YÜZBAŞI Bahadır, Inonu University
ZEREN Fatma, Inonu University
ZORTUK Mahmut , Dumlupınar University

Editor: Veli Yılcı

All rights reserved. All papers are included as received. Proceedings have not been amended or proof read and editor is not responsible for the content of the papers.

Table of Contents

List of Participants	1
Abstracts	4
Fanny Sau Lan CHEUNG, Wing-Fai LEUNG, Cherry Cheuk Wa CHEUNG	
Virtual Celebrities: Cartoon Virtual Celebrities vs Realistic Virtual Celebrities.....	4
Carlos D CORDEIRO, Carlos M. PINHEIRO	
Assigning Means of Movement for Teenage Bank Customers	5
Carlos D CORDEIRO, Carlos M. PINHEIRO	
Financial Literacy: a Bibliometric Review	6
Maria COSTA	
HDI and PIAAC as Indicators for the Capacity to Face the Digital Economy Paradigm	7
Nijat GASIM, Prof. Dr. Levent ŞENYAY	
Comparison of Forecasting Performance of ARIMA, ARFIMA Fourier ARIMA and Time Varying AR Models. An Application on Turkish Exchange Rates	8
Muhammad MUDDASIR	
Impact of Climate Change on BIST 30 Index Using VAR Model.....	9
Syed Asif Ali Naqvi, Farzana Ghaffar, Bilal Hussain	
Impact of Nuclear Energy on Economic Growth: Evidence from Selected Asian Countries.....	10
Iftikhar YASIN	
Probing the Environmental Impacts of Trade and Energy Consumption of Pakistan: Fresh Evidence from Morlet Wavelet Coherence Transformation	11
Erhan AÇAR, Canan GÜNEŞ	
OECD Ülkelerinde NEET'in Makroekonomik Belirleyicileri.....	12
Hüseyin AĞIR, Sefa ÖZBEK	
The Impact of Logistics Performance and Exports on Economic Growth: Evidence from Advanced Emerging Market Economics.....	13
Tacinur AKÇA	
The Effect of Oil Prices and Exchange Rate on Uncertainty: The Case of Turkey	14
İlham AKDAĞ	
Impact of Oil Price Fluctuations on Economic Development: A Panel Data Analysis on Arabic Countries	15
Nuran AKDAĞ	
Impact of Advanced Technologies on Economic Growth in the Context of Society 5.0: Case of Selected OECD Countries	16
Bilge APAYDIN, Erkan ALSU	
Vadeli İşlem Piyasaları ile Spot Piyasalar Arasındaki Volatilite Yayılımı: Türkiye Üzerinde Bir Değerlendirme.....	17

Veysi ASKER

Covid-19 Salgının Finansal Performansa Etkisi: Düşük Maliyetli Havayolu İşletmelerinde Bir Uygulama..... 18

Eda AYDIN, Arzu TAY BAYRAMOĞLU

Dijitalleşen Dünya’da E-Ticaretin Rolü: Türkiye Ekonomisi İçin Sektörel Bir Analiz..... 19

Volkan BAYRAK, Nazif ÇALIŞ, Gamze ERYILMAZ

Economic Effects of Congress Tourism, One of the Alternative Tourism TYPES (Turkey Example).. 20

Can BEKAROĞLU

The Impact of Digital Revolution on Employment 21

Can BEKAROĞLU

The Efficiency of Turkish Labor Market..... 22

Can BEKAROĞLU

The Effects of Istanbul Convention on Family and Femicide Rates 23

Şerif CANBAY

Causality Relationship Between Wheat Production and Consumer Price Index: The Case of Developing Countries 24

Esra CANPOLAT GÖKÇE, Gizem ATEŞ, Demet TOKTAŞ, Müge Seda ATEŞ

New Generation Special Economic Zones in Digital Transformation: Specialized Free Zone..... 25

Muhammed Fatih COŞKUN, Gökhan KONAT

Türkiye’de Sürdürülebilir Ekonomik Refah Endeksi Ve Yenilenebilir Enerji Üretimi İlişkisi: RALS-EG Testinden Bulgular..... 26

Fikret ÇANKAYA, Murat Can GENÇ, Mehmet Öz

The Impact of Selected Macroeconomic Indicators on Return on Assets in Turkish Banking Sector: Fourier ADL Cointegration Test 28

Engin Çelebi

The Magic Concept in Customer Relationship Management: Digital Public Relations..... 29

Yıldırım Beyazıt ÇİÇEN

Dijital Dönüşüm ve İşlem Maliyetleri 30

Yıldırım Beyazıt ÇİÇEN

PANDEMİDE ÖĞRETİM ÜYELERİ ve ÖĞRETİM GÖREVLİLERİNİN NOT VERME DAVRANIŞI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİNDEN BULGULAR..... 31

Ömer DEMİR

The Contribution of ITC Investments to Economic Growth in Digital Economies: An Empirical Investigation Based on an Endogenous Growth Model 32

Ömer DEMİR

The Effects of Domestic and Foreign Capital Investments on Long-Term Growth in Turkey: An Empirical Analysis Based on Theoretical Structure 33

Caner DİLBER, Mercan HATİPOĞLU

MSCI- İslami Borsa Endekslerinde Balon Var mıdır? Türkiye, Katar, Malezya ve Hindistan Örneği.	34
Mehmet DİNÇ	
ABD’de Enflasyon ve Faiz Oranı Arasında Zamana Göre Değişen Nedensellik	35
Bekir ELMAS, Salih AYDIN	
Anlysis of Herd Bias of Individual Investors Trading in Borsa Istanbul By Demographic and Investor Profiles.....	36
Elif Erbelet	
Avrupa Birliği’nde İnternet Kullanımının Ekonomik Büyümeye Etkisi.....	37
İrfan Ersin	
Türkiye’de E-Ticaret Hacminin İstihdam ve Ekonomik Büyümeye Etkisi.....	38
Mesut Alper Gezer	
Is There a Digitalization Threshold for the Effect of Capital on Growth in the European Union?	39
Tuba GEZER	
OECD Ülkelerinde Sağlık Harcamaları Kapsamında Covid-19 Vaka Verileriyle Küresel Sağlık Endeksinin Değerlendirilmesi	40
Muhammed Sehid Gorus, Onder Ozgur	
Do Energy Prices Really Matter For Energy Imports? The Case of OECD Countries	41
Remzi Gök	
Is There any Difference Between Profit-sharing Rates and Deposit Rates in Terms of Efficiency? ..	42
Feride Hayirserver Basturk, Serap Kamisli	
Analysis of Global Risk Factors Associated with Insurance and Reinsurance Sectors	43
Serkan IŞIK	
Çanak kale İli Tahsilat/Tahakkuk Oranları Üzerine Bir Değerlendirme	44
Arif İĞDELi	
A Spatial Econometric Analysis on The Impact of Militaey Expenditures on Economic Growth	45
Eylül KABAKÇI GÜNAY, Meltem İNCE YENİLMEZ	
Gelir Gruplarına Göre Sınıflandırılmış Sahra Altı Afrika Ülkelerinin ekonomik Büyümesini Etkileyen Seçilmiş Makroekonomik Göstergelerin Panel Veri Analizi ile Sınanması (1990-2019).....	46
Yahya KILIÇ, Abdullah YILDIZ, Nazif ÇALIŞ	
Turkey's East Mediterranean Policy in Terms of Energy Resources	47
Ayşegül KIRKPINAR	
Analysis of Risk Spillover Between Bitcoin and BIST 100, BIST BANK, BIST FINANCIAL Indices	48
Oktay KIZILKAYA, Haydar KUZUCU	
Kırılgan Beşli Ülkeleri Üzerine Okun Yasasının Geçerliliğinin Sınanması.....	49
Kasım KIRACI	
Boeing 737 Max Kazasının Havayollarına Etkisinin Çok Yönlü Analizi	50
Merve KOCAMAN	

Yabancı Portföy Yatırımları ile VIX Korku Endeksi ve Döviz Kuru Arasındaki İlişkinin Analizi: Türkiye Örneği	51
Pınar KOÇ	
The Nexus of The Digitalization and Labor Productivity: A Research on Turkey	52
Gökhan KONAT, Zerrin DÜRRÜ	
MIST Ülkelerinde Ekonomik Büyüme ve Dijitalleşme Arasındaki İlişki: Panel Veri Analizi	53
Aziz KUTLAR, Elveda ÖZDİLEK	
Türk Üniversitelerinde İstihdam Edilen İktisatçı Akademisyenlerinin Yayın Performansının Değerlendirilmesi	55
Ömer LİMANLI, Yusuf YALÇINKAYA	
Time-Varying Causation Relations of Components of Monetary Transmission Mechanism: The Case of Turkey	56
Nilcan MERT, Mustafa Caner TİMUR	
Analysis of the Relationship Between Credit Default Swap (CDS) and Exchange Rates - Stock Market Closing Indices: Turkey-Brazil Analysis	57
Sümeyra UZUN, Ebubekir MOLLA AHMETOĞLU	
Kriptopara ve Teknoloji Endeksleri Arasında Volatilité Etkileşiminin Araştırılması	58
ESRA N. KILCI	
A Study on the Analysis of the Relationship Between Stock-Bond Market Uncertainty and Selected Financial Indicators.....	59
Mustafa NAİMOĞLU	
The Impact of Economic Growth, Health Expenditures, and Education Expecnditures on Life Expectancy in Emerging Economies	60
Mustafa NAİMOĞLU	
Determinants of Poverty in Turkey with The Fourier Approach	61
Bahar OĞUL	
Enerji Tüketiminin İktisadi Büyümeye Etkisi: BRIC Ülkeleri İçin Panel Eşbütünleşme Analizi	62
Bahar OĞUL	
Finansallaşmanın İktisadi Büyümeye Etkisi: E7 Ülkelerinden Kanıtlar	63
İhsan OLUÇ	
Türkiye Ekonomisinde Enerji Tüketimini Etkileyen Faktörler	64
Halil İbrahim ÖKTEM, Zafer ÖZTÜRK.....	65
Döviz Kuru Hareketlerinin Tarımsal Dış Ticarete Etkileri: Türkiye-AB Ülkeleri Örneği	65
Sefa ÖZBEK	
Importance of Agricultural Sector in Foreign Trade: An Evaluation of Development Agencies in Turkish Economy	66
Mustafa ÖZER, Melik KAMISLI	

INDXX Küresel Dijital Sağlık Endeksi ile Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Sağlık Sektör Endeksleri Arasında Oynaklık Yayılımı	67
Ecem ÖZHAN, Fela ÖZBEY, Serkan Yılmaz KANDIR	
Borsa İstanbul'da İşlem Gören Yenilenebilir Enerji Şirketlerini Pay Fiyat Etkinliğinin Fourier Birim Kök Testleri ile Sınanması	68
Büşra ÖZTÜRK, Mustafa KIRCA	
The Relationships Between Economic Growth and Information Communication Technologies Exports and Imports: Comparison of Turkey and Singapore	70
Müge SAĞLAM BEZGİN, Emine KARAÇAYIR	
Measurement of the Financial Stress Index for Turkey and Examination of the Dynamic Relationship between FSI and Oil Prices Using the Time-Varying Parameter VAR Approach	71
Muhlis Selman Sağlam	
An Essay on the Relationship between Modern Education and Inequality: Panel Data Analysis (2010-2019)	72
Muhlis Selman Sağlam	
The Political Economy of Digitalization: Has Labor Transformed?.....	73
Esengül SALİHOĞLU, Engin KARAKIŞ	
Finansal Piyasalarda Blockchain Teknolojisinin Benimsenmesinde Kritik Faktörler: Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden BWM ile Bir Değerlendirme	74
Sultan SARI	
The Relationship Between Digital Banking and Economic Growth in Turkey	75
Sultan SARI	
The Relationship Between Geographic Concentration in Banking Credits and Risk-Return	76
G. Selin SAVAŞKAN, Aykut OR	
Non-Cooperative Matrix Games with Interval Payoffs	77
Nazlı SEYHAN, Burak SEYHAN.....	
Teknolojik İlerleme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Yapay Sinir Ağları Yöntemi ile Türkiye Örneği	78
Emrah SOFUOĞLU	
The relationship between high technology, government expenditures, economic growth and human capital in Turkey: The Fourier ARDL approach.....	79
Elif SANLI, Fela ÖZBEY, Serkan Yılmaz KANDIR	
BIST Teknoloji Endeksinde Covid-19 Döneminde Oluşan Spekülatif Balonların Belirlenmesi: GSADF Yaklaşımı	80
Okan ŞENOL, Meral ALTAN	
Gelişmekte Olan Ekonomilerde Uygulanan Toprak Reformu Politikalarının Ekonomik ve Sosyopolitik Etkileri	81
Seyhan TAŞ, Sefa ÖZBEK	

The Relationship Between Consumer Credit, Exchange Rates, Central Bank Reserves and İnflation: An Investigation in Terms of Turkish Banking Sector and Expectations	82
Tuba TURGUT IŞIK, Tuğba ERBAZ TARCAN	
The Effect of Technological Transformation on Trade	83
N.Ceren TÜRKMEN	
A Movement from Reality to Virtuality: An Introduction to Metaverse Techno-Economy	84
Şule Tüysüz, Abidin Öncel	
Türkiye’de Yeşil Ekonomi Açısından Sürdürülebilir Enerji Kaynakları’nın SWOT Analizi	85
Seyfettin Ünal	
Finansal Piyasaların Türkiye’nin Ekonomik Büyümesindeki Rolü.....	86
N. Serap VURUR	
Ekonomik Güvenin Bireysel Krediler Üzerindeki Etkileri	87
Münevvere YILDIZ	
Küresel Belirsizlik ve Borsa İstanbul Arasındaki Nedensellik İlişkisi	88
Hidayet YILMAZ, Abidin ÖNCEL	
Endüstri 4.0 Kapsamında Akıllı Fabrikalar ve Çalışma İlişkileri Üzerine Etkileri	89

List of Participants

Abdullah Yıldız
Abidin ÖNCEL
Arif İĞDELI
Arzu Tay Bayramoğlu
Aykut OR
Ayşegül KIRKPINAR
Aziz KUTLAR
Bahar OĞUL
Bekir ELMAS
Bilal HUSSAIN
Bilge Apaydın
Burak Seyhan
Büşra ÖZTÜRK
Can BEKAROĞLU
Canan GÜNEŞ
Caner DİLBER
Carlos CORDEIRO
Carlos PINHEIRO
Cherry Cheuk Wa CHEUNG
Demet TOKTAŞ
Ebubekir Mollaahmetoğlu
Ecem ÖZHAN
Eda Aydın
Elif Erbelet
Elif SANLI
Elveda Özdilek
Emine KARAÇAYIR
Emrah Sofuoğlu
Engin Çelebi
Engin Karakış
Erhan AÇAR
Erkan Alsu
Esengül Salihoğlu
Esra CANPOLAT GÖKÇE
Esra N. KILCI
Eylül Kakaçı Günay
Fanny Sau Lan CHEUNG
Farzana GHAFAR
Fela ÖZBEY
Feride HAYIRSEVER BAŞTÜRK
Fikret ÇANKAYA
Gamze ERYILMAZ
Gizem ATEŞ
Gökhan Konat
Gönül Selin SAVAŞKAN
Halil İbrahim Öktem
Haydar KUZUCU
Hidayet YILMAZ
Hüseyin AĞIR
İftikhar Yasin

İhsan Oluç
İlham Akdağ
İrfan ERSİN
Kasım Kiracı
Leven Şenyay
Maria COSTA
Mehmet DİNÇ
Mehmet ÖZ
Melik KAMISLI
Meltem İnce Yenilmez
Meral Altan
Mercan HATİPOĞLU
Merve KOCAMAN
Mesut Alper GEZER
Muhammad MUDDASIR
Muhammed Fatih COŞKUN
Muhammed Sehid Gorus
Muhlis Selman SAĞLAM
Murat Can GENÇ
Mustafa Caner TİMUR
Mustafa KIRCA
Mustafa NAIMOĞLU
Mustafa ÖZER
Müge SAĞLAM BEZGİN
Müge Seda ATEŞ
Münevvere Yıldız
N. Serap Vurur
N.Ceren TÜRKMEN
Nazif ÇALIŞ
Nazlı Seyhan
Nijat Gasim
Nilcan MERT
Nuran AKDAĞ
Okan Şenol
Oktay KIZILKAYA
Onder Ozgur
Ömer DEMİR
Ömer Limanlı
Pınar KOÇ
Remzi Gök
Salih AYDIN
Sefa ÖZBEK
Serap KAMIŞLI
Serkan IŞIK
Serkan Yılmaz KANDIR
SEYFETTİN ÜNAL
Seyhan TAŞ
Sultan SARI 1
Sümeyra Uzun
Syed Asif Ali NAQVI
Şerif CANBAY
Şule TÜYSÜZ

Tacinur Akça
Tuba GEZER
Tuba TURGUT IŞIK
Tuğba ERBAZ TARCAN
Veysi Asker
Volkan BAYRAK
Wing-Fai LEUNG
Yahya Kılıç
Yıldırım Beyazıt ÇİÇEN
Yusuf Yalçınkaya
Zafer Öztürk
Zerrin Dürrü

Abstracts

Virtual Celebrities: Cartoon Virtual Celebrities vs Realistic Virtual Celebrities

Fanny Sau Lan Cheung¹

Department of Marketing, City University of Hong Kong

Wing-Fai Leung

Department of Business Administration, Chu Hai College of Higher Education, Hong Kong

Cherry Cheuk Wa Cheung

Department of Marketing, City University of Hong Kong

This paper focus on the topic of virtual celebrities which have been used by many brands for promotion in recent years. Cartoon virtual celebrities are found to be attractive and appealing to many customers. With technological improvements in artificial intelligence and virtual reality fields, the recent developed virtual celebrities look like human beings (realistic virtual celebrities). A brand may need to choose between these two types of celebrities. This paper focus on whether customer have more favourable attitudes toward realistic virtual celebrities compared to cartoon virtual celebrities or not. A 2x2 study by comparing 2 video ads and 2 pictorial ads on 2 realistic virtual celebrities and 2 cartoon virtual celebrities in China was conducted. The results tend to be more favourable toward cartoon celebrities. However, enhancing recognition of a virtual celebrity may improve the views on the celebrity.

Keywords: Realistic virtual celebrities, cartoon virtual celebrities, characteristics of celebrities

JEL Classification: M31

¹ Correspondence: Fanny Sau Lan Cheung, Department of Marketing, City University of Hong Kong, Email: mkfach@cityu.edu.hk

Assigning Means of Movement for Teenage Bank Customers

Cordeiro, Carlos D.²

Pinheiro, Carlos M.³

The attribution of debit cards and homebanking to teenagers is something that is not regulated in Portugal. A survey of information from the 12 banks with the largest market share in Portugal was conducted. While some restrict this access to teenagers, others allow it without restrictions while the remaining ones allow it with some restrictions. For a standardization of criteria, a scoring model is proposed based on the socioeconomic data of a sample of 2332 15-year-olds obtained from OECD data. This work draws on consumer socialization theory to model a machine learning algorithm for scoring financial fitness according to measured financial literacy.

The data that is proposed to be used is obtained from the customer's account opening form and a questionnaire with only 10 questions. In this way the study balances model accuracy and bureaucratic ease for the customer.

It is a quantitative work that follows the CRISP-DM methodology. The study uses feature engineering techniques to convert discrete variables into continuous ones, an example of which is the generalized partial credit model. We used 16 different machine learning algorithms including neural networks and several forms of class balancing. Mathews Correlation Coefficient result were about 0.53 well above the 0 that exist today in the market.

This is an innovative study since it fills an identified problem without any reference in the in-depth literature.

Keywords: Financial Literacy, means of movement, data science to finance

JEL Codes: G53, C45, C61

² MsC, European University, cdecio@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6822-1684.

³ PhD, European University, ORCID: 0000-0001-8897-0332.

Financial Literacy: a Bibliometric Review

Cordeiro, Carlos D.⁴

Pinheiro, Carlos M.⁵

Financial literacy is a topic that has been much discussed in recent times. European central banks have provided funds to invest in the financial literacy of the population and many governments have already implemented financial literacy in their academic curricula. In academic terms the production of studies on the subject has also been fertile.

This paper represents a summary of what has been written on the topic of financial literacy. It is a complete bibliometry covering articles from 1996 to 2022 with 1548 articles collected from the Web of Science and Scopus databases, written by 3237 authors with more than 64,000 bibliographic references.

Seven studies were found that were analogous to the current study, of which four were bibliometric and three were literature reviews. The present study is the most complete, due to the tools used and the combination of two databases, providing a very significant coverage.

It is a work with a mixed methodology in which first a quantitative research is carried out using metrics such as compound annual growth rate, Sankey diagrams, Bradford's law, Hirsch indices, M quotient and G index. We also explore the data based on graph theory using strategic density and centrality diagrams as well as visual graph exploration. We also analyze the productivity indexes of the authors, analyze the keywords, and geolocate the articles using wordcloud and treemaps, among others. In a second phase, a literature review is carried out based on the insights obtained previously in which the main insights, relevant relationships and future challenges for research are summarized.

Keywords: Financial literacy, bibliometrics, review

JEL Codes: G53

⁴ MsC, European University, cdecio@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6822-1684.

⁵ PhD, European University, ORCID: 0000-0001-8897-0332.

HDI and PIAAC as indicators for the capacity to face the Digital Economy paradigm
Costa, Maria⁶

The world is constantly changing and changing faster and faster. Industry 4.0, the use of data science, and knowledge-intensive professions force society to keep up with this progress. Based on this premise OECD and the United Nations enter the scene by introducing quantitative metrics to assess the development of nations. When data is released on studies such as the PIAAC, produced by the OECD, or the HDI by the United Nations political players emphasize or criticize the results according to their personal agendas, but are these studies aligned with each other? Do they measure the same constructs?

This study explores in a comparative way how both studies measure the education construct. First, through the literature review, the complex ways of calculating each construct are presented. Then the representativeness of the sample proposed by PIAAC is analyzed and finally the rankings proposed by each study are compared.

The results suggest caution in analyzing the reports because they are disparate in measuring the same indicator. An example of this was the difficulty of applying the problem-solving test in technology-rich environments in some countries in the PIAAC study. These findings suggest a deeper analysis of the real capacity that each nation has in terms of know how to face the new paradigms of the digital economy.

Keywords: HDI, PIAAC, Digital Economy

JEL Codes: J24, I25

⁶ Researcher, CeiED, mceuccosta@gmail.com, ORCID 0000-0001-7711-9446.

Comparison of Forecasting Performance of ARIMA, ARFIMA Fourier ARIMA and Time Varying AR Models. An Application on Turkish Exchange Rates

Nijat Gasim⁷, Prof. Dr. Levent Şenyay⁸

The concept of forecasting is defined as the process of forecasting the future values of one or more variables under the condition of the validity of certain assumptions. Due to economic and political uncertainties, it is very important to forecasting the future values of certain variables in terms of countries and economic institutions. Due to economic and political uncertainties, it is very important to predict the future values of certain variables in terms of countries, economic institutions and individual investors. When evaluated in terms of countries, it has a special place to be able to predict foreign exchange rates, which are the subject of foreign trade. Although there are many forecasting models in the time series literature, ARIMA models developed by Box-Jenkins are one of the most important techniques for forecasting linear time series. Although the Box-Jenkins methodology has successful forecasting performance, it has become open to some criticisms, especially in the forecasting of financial time series. Since the frequency dimension of the financial time series and the values in the series tend to change very quickly, it is recommended to use methods that take into account the frequency dimension of the series and the parameter changes according to time while making forecasting. For these reasons, the aim of the study is to compare the forecasting performances of dollar and euro exchange rates with ARIMA, ARFIMA, Fourier ARIMA and Time Varying AR models for Turkey. In the study, the data covering the period of 01.01.2017- 31.12.2021 were used in the estimations made with the relevant models. In order to compare the forecasting performance of the models, short, medium and long-term (30, 60 and 90-day, respectively) forecasting results were obtained. According to the results obtained, the forecasting of the TVAR model in terms of short, medium and long-term forecasting performances showed more successful results compared to the predictions of ARIMA, ARFIMA and Fourier ARIMA models.

Keywords: Forecasting Performance, AR(F)IMA, Fourier ARIMA, TVAR

Jel Codes: F31, F47, G17

⁷ Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF Ekonometri Bölümü, İzmir/Türkiye

⁸ Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF Ekonometri Bölümü, İzmir/Türkiye

Impact of Climate Change on BIST 30 Index Using VAR model

Muhammad MUDDASIR

In the last few decades, the frequency and intensity of extreme weather events have increased in many parts of the world, including Turkey, as a result of global warming. This study explores the impact of weather catastrophes on the Borsa Istanbul stock market over in which we select the BIST 30 Index and the period 2009–2019. We use VAR model to estimate the effects of the climate change events on the Borsa Istanbul Stock Exchange (BIST30) index. In climate change we take 2 variable which are temperature and precipitation. A non-significant effect of the weather catastrophes on stock market returns and volatility is noticed. BIST30 index has no effect of climate change and vice versa. A one-way relationship found between Temperature and the precipitation, and a short-term positive effect-response was found between these variables. It is concluded that the impact of climate change in Turkey is not affected the BIST 30 index which mean 30 best performance companies but maybe it affects small companies and big stock exchanges like Nasdaq, FTSE, and others.

Key Words:

Climate Change, Bist-30, VAR Model, Precipitation, extreme weather (Temperatures)

Jel Codes:

C5, F6, N2, Y1

Impact of nuclear energy on economic growth: evidence from selected Asian countries

Syed Asif Ali Naqvi^{9, *}, Farzana Ghaffar⁹, Bilal Hussain⁹

This study analyses the relationship between nuclear energy and economic growth intensity in selected Asian such as developed and developing countries. The data was taken from 1990 to 2017. In the light of data integration, the DCCEE method is applied for the empirical analysis. The experimental results show that energy use has less impact on carbon emission in high-income countries than in developing countries. Nuclear energy has a positive relationship with energy intensity in all panels except the developing nations. Further export and imports have a different relation with energy intensity and carbon emission. Income growth has a significant and positive impact on carbon emission, while income growth has a negative relationship with energy intensity and positively impacts energy intensity in developing countries. Granger causality is used to check relationships among variables. Study findings suggest an improvement in the production technology and ways of energy use.

Keywords: Energy intensity; carbon emission; economic growth; nuclear energy

JEL codes: P18; P28; Q4

⁹ Department of Economics, Government College University Faisalabad-38000, Pakistan

*Corresponding Author (Email: asifalinaqvi@gcuf.edu.pk)

Probing the Environmental Impacts of Trade and Energy Consumption of Pakistan: Fresh Evidence from Morlet Wavelet Coherence Transformation

Iftikhar Yasin¹⁰

The goal of this study is to look at the relationship between pollution emissions and trade openness of Pakistan. Using time series data from 1970 to 2016, the impact of foreign trade, economic growth, energy consumption, and institutional quality on carbon dioxide (CO₂) emissions in Pakistan has been investigated. The integration qualities of the incorporated variables have been investigated using the ADF, PP, and DF-GLS unit root tests. Autoregressive-Distributed Lag (ARDL) Bounds testing and Generalized Methods of Moments (GMM) estimation techniques were utilized to assess the short- and long-run relationships among the under-observation series. Furthermore, the time-frequency Wavelet Coherence (WC) technique was utilized to investigate the causal and correlation linkages between the aforementioned series at various timeframes and frequencies. We discovered significant evidence of the environmental Kuznets curve (EKC) hypothesis's occurrence. The composition and technique effects are found to be beneficial, whereas scale, trade, and energy consumption are found to be detrimental to the environment. While trade liberalization has a significant negative impact on environmental quality. Energy efficiency should be improved across all sectors, according to the study, by introducing technologically advanced and environmentally friendly technologies.

Keywords: Wavelet Coherence; Economic Growth; ARDL; Energy Consumption; International Trade; Carbon Emissions; Pakistan

¹⁰ Assistant Professor, Department of Economics, The university of Lahore

OECD ÜLKELERİNDE NEET'İN MAKROEKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ

Erhan AÇAR¹¹

Canan GÜNEŞ¹²

NEET kavramı İngilizce "not in education, employment or training" ifadesinin kısaltması olarak kullanılmaktadır. Umudunu kaybeden, toplum tarafından küstürülen, motivasyonunu yitiren gençlerin yanı sıra sağlık sebeplerinden dolayı ya da bakmakla yükümlü oldukları aile bireyleri sebebiyle çalışamayan ya da tamamen kendi tercihlerine bağlı olarak iş aramayan gençler de NEET tanımına dahildir. Gençlerin işgücü piyasasına katılımının her geçen gün azalması ve NEET oranının artması, iş tecrübesi olmayan gençlerin, mevcut bilgi birikimlerinin ve yeteneklerinin kaybedilmesine neden olmaktadır.

Literatürde genellikle NEET'i sosyo-ekonomik boyutlarıyla inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik faktörlerin yanında makro etmenlerin de incelenerek politikalar geliştirilmesi gençlerin eğitimden istihdama geçiş sürecinin kolaylaştırılması, gençlerin edindiği bilgi birikiminin aktif işgücüne dönüştürülmesi bakımından önemlidir. Bu çalışma ile NEET'in makroekonomik belirleyicilerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma kapsamında OECD'ye üye 38 ülkenin 2005-2019 yılları için NEET ve makroekonomik göstergelerine ilişkin veriler World Bank, OECD ve ILO'nun resmi veri tabanlarından derlenmiştir. Analiz aşamasında sabit birim etkiler modelinin uygun olduğu görülmüştür. Modelde farklı varyanslılık, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon sorunları ile karşılaşmıştır. Bu doğrultuda etkinliği bozan varsayımlara karşı dirençli olan Driscoll-Kraay tahmin edicisi ile nihai model tahminlerine ulaşılmıştır. Analiz sonucunda kişi başına düşen GSYİH, GSYİH büyüme oranı, gayri safi milli harcama ve nüfus artışının NEET oranı üzerinde azaltıcı; doğrudan yabancı yatırım, işgücü verimliliği ve eğitim harcamalarının ise artırıcı etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: NEET, Genç İşsizliği, Doğrusal Panel Veri Modelleri

JEL Kodları: C33, E24

¹¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekonometri Anabilim Dalı, erhan.acar@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1998-6263>.

¹² Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, canangunes@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9895-7748>.

THE IMPACT OF LOGISTICS PERFORMANCE AND EXPORTS ON ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM ADVANCED EMERGING MARKET ECONOMIES**Hüseyin AĞIR¹³****Sefa ÖZBEK¹⁴**

Advanced emerging market economies are positively differentiated from developing countries socially and economically. In this study, the validity of the export-led growth hypothesis is tested in these economies. Unlike other studies, this study investigates whether the export-led growth hypothesis is valid or not, whether it depends on logistics performance for advanced emerging market economies. The study is based on balanced panel data with the Driscoll and Kraay Resistant Estimator for 9 advanced emerging market economies in the period 2007-2018. Results; showed that the export-led growth hypothesis is valid for 9 advanced emerging market economies in the relevant period. However, increases in logistics performance for these economies have a negative effect on economic growth. It is considered that the reason for this situation is that the logistics infrastructure has low technology and the investments in this area are insufficient. Therefore, it is important to improve logistics infrastructure as well as competitive production for advanced emerging market economies.

Keywords: Logistics, Exports, Economic Growth.

JEL Codes: Q27, F13, F43.

¹³ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Economics Department, huseyinagir@hotmail.com, 0000-0003-1642-2876.

¹⁴ Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Economics Department, sefaozbek@yahoo.com, 0000-0002-1043-2056

THE EFFECT OF OIL PRICES AND EXCHANGE RATE ON UNCERTAINTY: THE CASE OF TURKEY

Tacinur Akça¹⁵

The aim of this study is to analyze the effect of oil prices and exchange rate on consumer confidence in Turkey. The targets set are to analyze how long the impact of the rises in oil prices and exchange rates in Turkey, especially in recent years, will last on consumer confidence, and whether this effect is permanent or temporary. Consumer confidence index, oil prices and real effective exchange rate were used as variables in the analysis. The data used monthly and covers the period 2012M1 and 2022M5. As the analysis method, Toda Yamamoto and Breitung and Candelon Frequency Domain Causality tests were used. According to the Toda Yamamoto causality test results, there is a one-way relationship from oil prices to consumer confidence index at the 5% significance level, and from the exchange rate to the consumer confidence index at the 10% significance level. Breitung and Candelon Frequency Domain Causality test results show that oil prices have a short-term temporary causality on consumer confidence, while the real exchange rate has a permanent causality on consumer confidence in both the long and medium term. As a result, oil prices and exchange rates affect the consumer confidence index in Turkey.

Keywords: Uncertainty, Consumer Confidence Index, Oil Prices, Exchange Rate

Jel Classification: E660, E310, F310

¹⁵ Arş.Gör.Dr., ORCID ID: 0000-0002-4071-9525, tacinur@windowslive.com

Impact of Oil Price Fluctuations on Economic Development: A Panel Data Analysis on Arabic Countries

İlham AKDAĞ¹⁶

Petroleum is the oldest and the most consumed energy source all over the world at the same time. It has a high economic value as well as being an energy source. In addition, petroleum and its products are a basic production input. In this respect, petroleum and its products still maintain their importance for all developed and developing countries. Oil is an important source of income for oil exporting countries as well as an important cost item for importing countries. Therefore, changes in oil prices affect both sides closely. It has a great impact on the economic development processes of developing countries in particular. When we look at the studies in the literature, it is seen that the changes in oil prices generally focus on the effects of oil importing countries on their development and they are few in number. In this respect, the aim of the study is to analyze the effects of oil price fluctuations on the economic development of oil-exporting Arab countries with panel data. Thus, it is expected that the study will contribute to the literature. In the study, a research was conducted on 12 Arab oil exporting countries using annual data between 1999 and 2020. As a method, first of all panel stationarity test was used by taking the logarithm of the data. Afterwards, Panel Regression Estimation Method (PDOLS) and VAR Granger Causality Test were applied. According to the results obtained from the application, there is cointegration between the variables and at the same time, relations between the variables in the short and long term were obtained. The first concrete result obtained from the study is that there is a one-way relationship from oil price to real GDP. So, most of the income source of oil-exporting Arab countries consists of oil revenues. Second, oil price is a cause of life expectancy, that is, life expectancy is indirectly affected by oil price. Third, the oil price is a cause of the literacy rate, that is, the literacy rate in oil-exporting countries is affected by oil price fluctuations. Finally, the existence of the relationship between “real GDP per capita” and “oil price” was obtained from the study. In other words, any fluctuation in the price of oil directly affects the incomes of the people living in these countries.

Keywords: Oil Prices, Economic Development, Panel Data Analysis, Petroleum Exporting Countries.

Jel Codes: C33, F63, Q41

¹⁶ Dr., ilhamakdag@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8608-8928

Impact of Advanced Technologies on Economic Growth in the Context of Society 5.0: Case of Selected OECD Countries

Nuran AKDAĞ¹⁷

For a long time the humanity has developed about 5 stages which process still continues. These phases include hunting, the use of agricultural tools and settled life respectively. The third phase includes the greatest changes such as transition to mass production that supports human labor by a means of technology developments and industrial Revolution. The fourth phase refers to the development of computers with the arrival industry 4.0, New Information and Communication Technologies (NTICs) have gained importance. Moreover, the last stage continues with Society 5.0, whereas the internet of things, big data, wireless sensor network, cloud computing and robotic coding with low implication of human resources. Accordingly, this study aims to determine the relationship between advanced Technologies and Economic growth in 14 selected high competitive Economic OECD countries during the period 2000-2017s by using panel data analysis. The findings of this study would end up some useful recommendation that could help the policymakers in the countries of the study.

Keywords: Advanced Technologies, Society 5.0, Panel Data Analysis

Jel Codes: C5, O11, 05

¹⁷ Araş. Gör. Nuran Akdağ, İstanbul Gelişim üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Finans Bölümü Uygulamalı Bilimler Fakültesi, nakdag@gelisim.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9204-5606

VADELİ İŞLEM PİYASALARI İLE SPOT PİYASALAR ARASINDAKİ VOLATİLİTE YAYILIMI: TÜRKİYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Bilge Apaydın

Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
İşletme Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi
apaydin.bilge@gmail.com.tr

Doç. Dr. Erkan Alsu

Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
alsu@gantep.edu.tr

Küreselleşmeyle birlikte spot piyasalardaki artan riskler, tüm ekonomileri ve yatırımcıları risk yönetimi yapabilecekleri vadeli piyasalara yöneltmiştir. Vadeli işlem piyasaları, hisse senedi piyasasının derinliğini, bilgilendiriciliğini ve verimliliğini artırmaya katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, vadeli işlem piyasalarındaki riskten kaçınma ve fiyat keşfi işlevlerinin de ilgili spot piyasayı istikrara kavuşturmak için faydalı etkileri bulunmaktadır. Vadeli piyasalarda kullanılan türev ürünler, spot piyasalardaki risklerden korunmak için kullanılmakta olup, spot ve vadeli piyasaların arasındaki etkileşimin varlığını açıkça göstermektedir. Nitekim bu iki piyasa arasındaki ilişkinin varlığı ve yönü akademisyenler, yatırımcılar ve piyasa düzenleyicileri tarafından ilgi çekici konu haline gelmiştir. Ayrıca, bu iki piyasadaki etkileşim, söz konusu spot ve vadeli piyasalarının işlem gördüğü ekonomilerin gelişmişlik seviyesine, sermaye piyasasının derinliğine ve piyasada araçlarının yapısal niteliklerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu nedenle, konuyla ilgili çeşitli hipotezler piyasadaki gerçek verilerle birlikte analiz edilip değerlendirildikten sonra yatırımcılara öneriler sunulmalıdır. Türkiye finansal piyasalarda yüksek volatilité hakimiyeti mevcut olup, yatırımcıların alacakları kararlarda piyasaların oynaklık yapısı ve volatilité etkileşimi dikkat edilmesi gereken unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin vadeli işlem piyasaları ile spot piyasa arasındaki getiri volatilitésinin etkisinin varlığını VIOP bünyesindeki hisse senedi endeksine dayalı vadeli işlem sözleşmelerinin ve Borsa İstanbul hisse senedi piyasasının gerçek verileriyle ampirik olarak sınamaktır ve böylelikle çalışmada ilgili hipotezin doğruluğu test edilerek vadeli piyasalarla ilgili ileriye dönük düzenlemelerde yardımcı olunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, 2012-2021 yılları arasında işlem gören endeks vadeli sözleşmelerin günlük verileri ile birlikte ARCH ve GARCH modelleri kullanılarak spot piyasa volatilitésine etkisi incelenmiştir. Ayrıca, BIST 30 vadeli işlem getirileri ile BIST 30 endeks getiri volatilitelerine ilişkin asimetrinin varlığının tespiti için TGARCH modeli kullanılmıştır. Analiz sonucunda, BIST 30 vadeli işlem getirilerinin BIST 30 spot işlem getirileri üzerine etkisinin olduğu ve finans piyasasındaki kötü haberlerin iyi haberlere göre BIST30 spot volatilitésini daha fazla etkilediği gösterilmiştir.

COVID-19 SALGININ FİNANSAL PERFORMANSA ETKİSİ: DÜŞÜK MALİYETLİ HAVAYOLU İŞLETMELERİNDE BİR UYGULAMA

Veysi ASKER

(Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, Sivil Havacılık Yüksekokulu, Havacılık Yönetimi Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-8969-7822)

Hava taşımacılığı sektörünün tarihsel gelişimine bakıldığında bu sektörün birçok farklı türde krizle karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Örneğin ilk olarak 1973 yılında yaşanan petrol kriziyle birlikte havayolu işletmelerinin maliyetleri ciddi oranlarda artmıştır. 1991 yılında yaşanan körfez krizinde ise havayolu işletmelerinin hem finansal risklerinde hem de maliyetlerinde önemli artışların olduğu gözlenmiştir. 11 Eylül 2001 yılında meydana gelen terör saldırısıyla birlikte güvenlik kaynaklı tedbirler artmış ve bunun sonucunda maliyetlerde yukarı yönlü bir artış olduğu görülmüştür. 2003 yılında ortaya çıkan SARS salgını ve 2008-2009 döneminde yaşanan küresel finansal ve ekonomik kriz birçok havayolu işletmesinin finansal sıkıntılarla yüzleşmesine ve iflas etmesine sebep olmuştur. Hiç şüphe yok ki yaşanan bu krizlerin tümü hava taşımacılığı sektörünün gelişmesini ve büyümesini engellemiştir. Ancak bu krizlerin hiçbirisi kovid-19 salgının neden olduğu finansal sıkıntılarla karşılaştırılmaz. Örneğin: Kovid-19 salgınından dolayı hava taşımacılığı sektöründe taşınan toplam yolcu sayısı hala 2019 yılında taşınan toplam yolcu sayısının oldukça gerisindedir.

Kovid-19 salgınıyla birlikte havayolu işletmeleri operasyonel faaliyetlerini tekrar gözden geçirmiş ve bazı faaliyetlerinde değişiklik yapmak zorunda kalmışlardır. Örneğin bazı havayolu işletmeleri filolarını daraltmış, bazıları operasyonlarını geçici süreliğine askıya almış bazıları ise kapasitelerini azaltmışlardır. Ancak uygulanan bu kararların havayolu işletmelerinin sorunlarına çözüm olup olmadığı veya havayolu işletmelerinin performanslarına katkı sağlayıp sağlamadığı kesin olarak bilinmemektedir. Ayrıca bu uygulamaların farklı iş modelini uygulayan havayolu işletmeleri üzerindeki etkisi de tam olarak bilinmemektedir. Bu açıdan bu çalışmada temel olarak kovid-19 salgının düşük maliyetli havayolu işletmelerinin finansal performansını nasıl etkilediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda kovid-19 salgının düşük maliyetli iş modelini uygulayan havayolu işletmelerinin finansal performansı üzerindeki etkisi CRITIC temelli ARAS yöntemi ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: CRITIC Yöntemi, ARAS Yöntemi, Düşük Maliyetli Havayolları, Kovid-19

Jel Kodu: D24, D57, L93

DİJİTALLEŞEN DÜNYA'DA E-TİCARETİN ROLÜ: TÜRKİYE EKONOMİSİ İÇİN SEKTÖREL BİR ANALİZ

Eda Aydın¹⁸Arzu Tay Bayramoğlu¹⁹

İnternetin küresel çapta yaygınlaşması ve yaşanan teknolojik gelişmeler bilgi teknolojilerini hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. İnternetin günlük yaşamımızdaki öneminin giderek artması eğitim, sağlık gibi hizmetler de dahil alışverişlerin uzaktan yapılmasına yol açmıştır. Bu süreçte tüm ticari işlemler ve işletmeler elektronik ortama taşınır hale gelmiştir. Böylece e-ticaret kavramı günlük hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Türkiye’de 2004 yılında internet bağlantısı olan hanelerin oranı %18,8 iken 2019 yılında %75,3’e yükselmiştir. Covid-19 Pandemisinin de etkisiyle oran artmaya devam etmiştir. İnternetin hızlı gelişimi ile ön plana çıkan e-ticaret hem satıcılara hem de tüketicilere sağladığı avantajlar nedeniyle tercih edilir hale gelmiştir.

Elektronik pazar içerisinde varlığını sürdürmek isteyen işletmeler sadece e-ticaret ortamına adım atmakla kalmamakta, aynı zamanda web sitelerini ve sosyal medya platformlarını gelişen teknoloji ve değişen tüketici beklentileri doğrultusunda geliştirme yoluna gitmiştir. Günümüzde tüketicilerin %89’u mal ve hizmet satın almadan önce web siteleri üzerinden araştırma yapmaktadır. Online perakende sitelerini ziyaret eden tüketicilerin oranının %89,5 ve online mal ve hizmet satın alan tüketicilerin oranının da %75 olduğu saptanmıştır. 2020 yılında Türkiye’de hem e-ticaret hacmi hem de e-ticaret sipariş sayıları Covid-19 pandemi sürecinin de etkisiyle büyük artış göstermiştir. 2019 yılında elektronik ticaret hacmi 136 milyar TL iken, 2020 yılında %66 artış göstererek 226,2 milyar TL’ye ulaşmıştır. Bunun yanı sıra 2015 yılında sınır ötesi e-ticaretin küresel ticaret içerisindeki payı %5,5 ve genel ihracattan aldığı pay ise %22,5 iken bu oran 2016 yılında %23,4’e yükselmiştir. Sınır ötesi e-ticaretin 2016 ve 2020 yılları arasında toplam e-ticaret içerisindeki payı %21- %23 aralığında gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada Türkiye ekonomisinde payı giderek artan e-ticaretin işletmelerin ciroları üzerindeki etkisi sektörel olarak incelenmektedir. Ayrıca çalışmada Covid-19 pandemisinin e-ticareti dünyada ve Türkiye ekonomisinde ne yönde etkilediği tartışılmaktadır. Çalışmada TÜİK, TÜBİSAD, DELOİTTE ve BKM verileri ve raporlarından faydalanılmıştır.

Anahtar Kelime: E-ticaret, İnternet, Online Alışveriş, Perakende E-ticaret

Jel Kodu: L81, M31,O33

¹⁸ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi,edaydn19@gmail.com.

¹⁹ Doç.Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İ.İ.B.F, İktisat Bölümü, arzutb@beun.edu.tr.

**ECONOMIC EFFECTS OF CONGRESS TOURISM, ONE OF THE ALTERNATIVE
TOURISM TYPES (TURKEY EXAMPLE)****Volkan BAYRAK**

Yüksek Lisans Öğrencisi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, volkan.bayrak.sbe19@iste.edu.tr

Nazif ÇALIŞ

Prof. Dr. İskenderun Teknik Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, İşletme ve Yönetim Bilimleri
Fakültesi nazif.calis@iste.edu.tr

Gamze ERYILMAZ

Dr. Öğretim Üyesi. İskenderun Teknik Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları
Bölümü, Turizm Fakültesi gamze.eryilmaz@iste.edu.tr

It is a well-known fact that the tourism sector is developing more every year than previous years. Tourism development provides great economic contributions to countries.

Countries wishing to generate more income, especially in economic terms have differentiated in tourism perspectives. And tourism has returned to the direction of alternative tourism by seeing it profitable. Congress tourism is one of the biggest economic impacts of alternative tourism. This is due to the fact that it can profit not only for certain months, but for 12 months. Every month in our country organizes congresses on different topics at certain intervals. In the light of this information, the importance of congress tourism in our country and congress tourism contributions to the country's economy in which congress tourism can be developed has been defined by graphical research method. Qualitative and quantitative research methods were utilized when organizing research findings. The data were prepared with the technique of document research. obtained from the data of the union of international congresses and meetings.

Keywords: Alternative Tourism, Congress Tourism, Congress Economy.

JEL Codes: B27, C58, F14, G10

The Impact of Digital Revolution on Employment

Can BEKAROĞLU²⁰

This paper examines the impact of technological revolution in 1980s and 2000s on employment and makes predictions regarding future prospects of employment, by using the data obtained from a plethora of sources including statistical databases such as US Bureau of Labor Statistics and US Department of Labor as well as previous seminal studies such as Jones (1963), Altman (1999), and Hubermann (2004) among many others. The study also includes the unpaid housework and how it has evolved over the years, in addition to the paid employment, which are tackled in terms of a much more meaningful “hours worked” instead of simply the number of people employed, since the number of hours per head has been shown to have drastically reduced over the 20th century. We find that even though paid employment in the US has increased by 4% after the personal computer revolution between 1980 and 2000, it has plummeted between 2000 and 2021 after the advent of the internet and digital revolution, decreasing by 16%. Adding the housework into the mix exacerbates the downfall of the employment in hour terms, leading to an 8% reduction in the 1980-2000 period in addition to a further 23% reduction after 2000. Overall in the 41 year period, paid employment alone decreases by a total of 13% while the combined paid work and unpaid housework is reduced by 29%. Following the historical trends, depending on the reference year and the type of work cited, the employment is expected to decrease a further 4-9% by 2030, 9-18% by 2040, and 21-29% by 2050. Additionally senior employment’s share has been on the rise from 4.4% of the employment in 2010 to 6.6% in 2020, and expectedly 9.5% in 2030, partly due to the digital revolution, putting a pressure on the youth employment. Given the historical examples and lessons learned, states will be obliged to adopt the following policies: a) working hours will be further shortened (to fewer work days or hours per day); b) there will be a greater number of jobs with flexible or shorter hours; c) a good deal of jobs will be online or virtual either through evolution of the existing ones or simply by the creation of new ones; d) labor force participation will decrease, as evidenced from the already existing declining trend of youth labor participation; e) social security markets and elderly employment will be reorganized in order to deter the elderly from the workforce.

JEL Codes: J08, J21, O33

Keywords: Impact of Digilization on Employment, Technology and Unemployment, Digital Revolution, Industry 4.0

²⁰ Ast. Prof. Can Bekaroğlu, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Political Sciences, Department of Economics, cbekaroglu@gmail.com, 553 099 4349, orcid: 0000-0002-4033-1897

The Efficiency of Turkish Labor Market

Can BEKAROĞLU²¹

This paper examines the employment efficiency in the Turkish Labor Market between 1988 and 2021 and measures the efficient level of Turkish Employment by 2030, using the data obtained from TÜİK (Turkish Statistical Institute). We employ two alternative methodologies in the paper; DEA (Data Envelopment Analysis) and a novel approach, as we christened "Regressive Envelopment Analysis" or simply REA, both of which produce very similar results. The study uses a 2-stage analysis; where the first stage measures how efficiently the labor force is created from the pool of economically active population, while the second stage measures how efficiently the labor force is put to employment. We then generate an overall efficiency figure from the adjusted products of these two stages. We find that the overall (1988-2021) employment efficiency average has been about 94% though the efficiency has decreased from an average of 97% (1988-2000) to 92% (2000-2021) in the latter periods. Similar descending trends are true for both male and female employment though the female employment efficiency is much lower (97% vs. 85%) and the drop in female employment efficiency is also much more drastic (from 89% to 82%). The bulk of the efficiency loss is the result of the first stage and is fundamentally shaped by the structural unemployment, where individuals are educated in and pursue jobs which are not demanded by the market and thus cannot find their ways to the market. This is especially true for the female employment for which the share of the first stage employment efficiency loss is over 81% (vs. 54% for men). This means that most employment loss in Turkey is a direct result of mismatch of skills rather than market friction. We also find that long term unemployment rates, even at the efficient employment levels, will steadily increase from 8% in 2000 to 12% in 2030 for both sexes, but especially for females, nearing 14%, even though the employment numbers are estimated to increase by 3-4 million. If, however, the recent rapid increase in the female labor force continues, still higher unemployment figures may be expected given the historical productive capacity of the Turkish Economy.

JEL Codes: C02, D04, J01

Keywords: Turkish Labor Market, Employment Level, Employment Efficiency, Unemployment

²¹ Ast. Prof. Can Bekaroğlu, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Political Sciences, Department of Economics, cbekaroglu@gmail.com, 553 099 4349, orcid: 0000-0002-4033-1897

The Effects of Istanbul Convention on Family and Femicide Rates

Can BEKAROĞLU²²

This paper examines the socioeconomic effects of Istanbul Convention (officially known as The Council of Europe Convention on Prevention and Combating Violence Against Women and Domestic Violence) or IC for short. IC was accepted in 2011 by the gathering of 45 countries and Committee of Ministers of the Council of European Union, and has been an extremely controversial topic since 2012 when Turkey became the first country to sign and accept the convention. Although Turkey has been withdrawn from the convention as of 2021, the germane laws such as the Law no:6284 still hold and no change has been planned to alter the socioeconomic consequences up to this point. In the study, we derive our data from several publicly available sources such as TÜİK (Turkish Statistical Institute), Police Academy, Turkish Ministry of Justice and the “We will stop femicides (Kadın Cinayetlerini Durduracağız) Platform”. Because there is not enough data points to study the topic deeply, we apply several adjacent analyses on the issue. First we examine the relationship between number of men’s evictions from homes and femicides as well as divorce rates over the years, using several models, employing OLS regression analysis. Second, we create a model for cost-benefit analyses to evaluate possible gains and losses from the enforcement of Law 6284. Third, we look at the post-IC demographic developments, regarding crude marriage, divorce and birth rates, controlling for environmental changes such as annual homicide rates, average alcohol consumption, and overall education level. Additionally, in order to calculate the gains and losses from prevention and causation of femicides, we take the difference between the average age of the victims according to the police academy reports and the average female life expectancy. In a nutshell, our study shows that there has been no improvement whatsoever on femicides or family related issues after the adoption of IC; and to the contrary, basically all measures point to rapidly worsening results and the disintegration of the family. The main culprit of this rapid and unprecedented increase in femicides and family related issues is the extremely aggressive and judicial practices against common sense such as men’s evictions without solid evidence at record numbers which would undoubtedly backfire and we find that it is the men’s evictions that is primarily responsible for the rapid increase in femicides and divorces, namely 347 additional annual femicides between 2011 and 2019 as well as 84% of the additional annual (29 334) divorces.

JEL Codes: K15,O12, Z13

Keywords: Economic Development, Femicides, Law and Socioeconomics, Domestic Violence

²² Ast. Prof. Can Bekaroğlu, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Political Sciences, Department of Economics, cbekaroglu@gmail.com, 553 099 4349, orcid: 0000-0002-4033-1897

CAUSALITY RELATIONSHIP BETWEEN WHEAT PRODUCTION AND CONSUMER PRICE INDEX: THE CASE OF DEVELOPING COUNTRIES

Şerif CANBAY²³

During the COVID-19 pandemic, supply disruptions in the agricultural sector around the world have caused food prices to increase greatly. Food price increases, on the other hand, make the consumer price index, which has an important place on the world agenda recently, even more negative. This study, it is aimed to examine the causality relationships between wheat production and consumer price index in BRICS+T (Brazil, Russia, India, China, South Africa, and Turkey) countries. For this purpose, the data of the countries in the sample for the period 1992-2019 will be tested with the help of the Kónya (2006) panel bootstrap causality test. According to the causality test results, there is a positive relationship was found from the consumer price index to wheat production in all countries except China. On the other hand, there is a positive causality from wheat production to the consumer price index only in China and India.

Keywords: Agricultural Sector, Food Prices, Wheat Production, Consumer Price Index, Inflation

JEL Codes: E31, Q1, C23

²³ Doç. Dr., Düzce Üniversitesi/ Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü, canbay.serif@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6141-7510>.

New Generation Special Economic Zones in Digital Transformation: Specialized Free Zone^{*}

Esra CANPOLAT GÖKÇE²⁴

Gizem ATEŞ²⁵

Demet TOKTAŞ²⁶

Müge Seda ATEŞ²⁷

Globalization and developments in technology and informatics have increased the digital competence requirements in many areas of economic activity, and it has become imperative to adapt to digital transformation in all areas of the economy. In this context, free zones operating in areas such as production, purchase-sale, maintenance-repair, assembly-disassembly, banking, and insurance, that gain a new form that will adapt to technological developments and serve the purpose of providing economic development for purposes such as increasing exports, facilitating imports, increasing employment, and providing technology transfers, has come to the fore to gain a new form. These regions, which have a privileged quality with many incentives and support policies, the “Specialized Free Zones Project” was implemented by the Ministry of Commerce with purposes such as attracting investments based on innovation and technology with high added value, increasing the export of technological goods and services emerging with digital transformation training qualified personnel in these areas. And the status of Atatürk Airport Free Zone, which was established in 1990, was changed by the Presidential Decree dated 8 June 2020, and Istanbul Specialized Free Zone was declared as the first specialized free zone.

In this study, which is based on specialized free zone formation, in the framework of free zones with the logistical importance of digital transformation and its impact on activities in these regions, the purpose of the establishment of specialized free zones, and the support and incentives granted to these zones have been tried to be evaluated. In this context, the study is based on two basic questions. To what extent can the specialized free zone, which is one of the special economic zones, meet the requirements of Industry 4.0 we are in today? Another question is, can the specialized free zone offer a window of opportunity for the achievements expected from free zones in Turkey over the years? For the answers to these questions, evaluations were made using secondary data obtained from the literature review.

Keywords: Digitalization, Fourth Industrial Revolution, Free Zones, Specialized Free Zones.

JEL Codes: O1, O31, R10

^{*} Acknowledgements: The present research is supported by Inonu University Scientific Research Projects Coordination Unit (Project No. SBA-2021-2510).

¹ Asst. Prof., Inonu University, Econometrics Department, esra.canpolat@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1447-7267

² Res. Asst., Inonu University, International Trade and Business Department, gizem.ates@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2678-5999

³ Res. Asst., Inonu University, Labor Economics and Industrial Relations Department, demet.toktas@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3476-4087

²⁷ Res. Asst., Inonu University, Public Finance Department, seda.ates@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7825-0796

Türkiye’de Sürdürülebilir Ekonomik Refah Endeksi Ve Yenilenebilir Enerji Üretimi İlişkisi: RALS-EG Testinden Bulgular

Muhammed Fatih COŞKUN²⁸

Gökhan KONAT²⁹

Sürdürülebilir kalkınmanın önemli göstergelerinden biri olan ISEW (Index of Sustainable Economic Welfare), düzenli olarak ölçülmesi ve diğer makro ekonomik göstergelerle ilişkisi yakından takip edilmesi gereken önemli bir araçtır. Bunun en önemli nedeni, literatürün yoğun olarak ekonomik büyümeye odaklanmış olmasına rağmen büyümenin maliyetlerinin çoğunlukla gözardı edilmesidir. Çevresel Kuznets Eğrisi yaklaşımı ile birlikte yaygınlık kazanan bu maliyetlerin hesaplanması serüveni birçok endeks hesaplaması ile devam etmektedir. ISEW bu endeksler arasında önemli bir göstergedir. Zira GSYİH hesaplamasına benzer bir hesap yapılmasına rağmen yaratılan refahın kalıcı maliyetleri de hesaplama amortisman şeklinde düşülmektedir.

Bu bağlamda Türkiye ekonomisinde ISEW’in güncel olarak hesaplanması ve yenilenebilir enerji üretimi ile ilişkilerinin analiz edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere World Development Indicators, World Health Organization ve Our World in Data kaynaklarından ISEW’in belirleyicisi olan 18 değişken elde edilmiş ve ISEW hesaplanmıştır. Veri seti 2002-2019 yılları arasını kapsamakta ve yıllık gözlemlerden oluşmaktadır. ISEW üzerinde yapılan çalışma sayısının az olması ve buna bağlı olarak da bazı verilerin 2002 öncesinde elde edilemiyor olması zaman aralığının bu sınırdan kalmasını zorunlu kılmıştır.

ISEW değişkeni ile yenilenebilir enerji üretimi arasındaki uzun dönemli ilişki literatüre Lee vd. (2015) tarafından kazandırılan, Kalıntılarla Genişletilmiş En Küçük Kareler Engle Granger (RALS-EG) eşbütünleşme testi kullanılarak incelenmiştir. Eşbütünleşme aşamasına geçmeden önce çalışmada ele alınan iki değişkenin birim kök içerip içermediği bildik Genişletilmiş Dickey-Fuller (ADF) ve RALS temelli ADF (RALS-ADF) birim kök testleriyle incelenmiştir. İki değişkenin de seviyelerinde birim köke sahip olduğu ve farkı alındıktan sonra durağan hale geldiği görülmektedir. Kalıntılar normal dağılmadığında daha güçlü sonuçlar veren RALS-ADF birim kök testi Im vd. (2014) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Bu testte Im ve Schmidt (2008) tarafından önerilen RALS tekniği kullanılmaktadır. Eğer serinin kalıntıları normal dağılmıyorsa, bu kalıntıların yüksek momentleri bu kalıntılar hakkında bilgi içereceği ve bu bilgiyi kullanarak modele dâhil edebilme temeline dayanan bir test prosedürü önermişlerdir. Im vd. (2014) bildik geleneksel standart birim kök testlerine göre RALS-ADF birim kök testinin daha güçlü sonuçlar verdiğini ispatlamışlardır.

Engle-Granger (EG) eşbütünleşme testi iki aşamalı bir test olup ilk aşamada fark durağan olan iki değişken arasında en küçük kareler (EKK) yöntemiyle regresyon modeli tahmin edilir ve ikinci aşamaya geçilir. Burada tahmin edilen regresyon modelinin kalıntıları elde edilir ve kalıntıların durağan olup olmadığı ADF testi ile sınanır. Fakat Lee vd. (2015) tarafından EG testinin gücünün az olduğu eleştirisi getirilmiş ve EG testinin yerine daha güçlü bir test olan RALS-EG testi önerilmiştir. Bu testte EKK yerine RALS tekniği

²⁸ Arş. Gör. İnönü Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Malatya, Türkiye, fatih.coskun@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7174-6550.

²⁹ Arş. Gör. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF, Ekonometri Bölümü, Bolu, Türkiye, gokhan.konat@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0964-7893.

kullanılmaktadır. RALS-EG testinin amacı yine RALS-ADF birim kök testindeki gibi normal dağılmayan kalıntıların yüksek momentlerinden faydalanmak, kalıntıların bilgisini kullanmak ve güçlü bir eşbütünleşme test prosedürü geliştirmektir.

Yapılan ekonometrik sınamalar sonucunda RALS-EG eşbütünleşme testine göre dikkate alınan iki değişken arasında uzun dönemli bir ilişkinin mevcut olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Eşbütünleşik bulunan değişkenlerin uzun dönem katsayı tahmini dinamik EKK (DOLS) yöntemi ile tahmin edilmiş olup yenilenebilir enerji üretiminin sürdürülebilir kalkınma üzerinde negatif etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç gelişmiş ülkeler üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğuyla farklılık göstermektedir. Teori ve literatür yenilenebilir enerjinin sürdürülebilir kalkınmayı destekleyeceğini söylemektedir. Bu bulgulardan çıkarılabilecek en önemli sonuç; gelişmekte olan ülkelerin yenilenebilir enerji üretimlerinin, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek ölçeğe ulaştırana kadar potansiyel sürdürülebilir büyüme hedeflerine ulaşamama gibi ek maliyetlere katlanmak zorunda kalacaklarıdır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilenebilir Enerji, RALS, Eşbütünleşme

Jel Kodu: O1, I31, C4

THE IMPACT OF SELECTED MACROECONOMIC INDICATORS ON RETURN ON ASSETS IN TURKISH BANKING SECTOR: FOURIER ADL COINTEGRATION TESTFikret ÇANKAYA³⁰Murat Can GENÇ³¹Mehmet Öz³²

The financial system in the economy supports the economic growth process. The importance of the profitability of the banking sector is providing the financing of the important part of consumption and investment in developing countries. The contribution in the literature of the study is determining the impact of selected macroeconomic indicators on return on assets in the Turkish banking sector by employing the fourier ADL cointegration Test developed by Ilkay et al. (2021) and FMOLS estimations. The empirical findings from the fourier ADL cointegration test indicate that the series of return on assets, GDP, inflation, the exchange rate, and the interest rate are cointegrated. The exchange and interest rates have a positive and statistically significant effect on return on assets. On the other hand, the impacts of GDP and inflation rate on return on assets are negative. The significance of these empirical findings is that macroeconomic performance has a critical role sustainability of the profitability of the banking sector in Turkey.

Keywords: Profitability of The Banking Sector, Fourier ADL Cointegration, Time Series, Turkey

JEL classifications: E44, C22

³⁰ Prof. Dr., KTÜ İşletme Bölümü, cankayaf@yahoo.com

³¹ Doç. Dr., KTÜ İktisat Bölümü, mcgenc@yahoo.com

³² Dr., mehmetekremoz@gmail.com

THE MAGIC CONCEPT IN CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT: DIGITAL PUBLIC RELATIONS

Engin Çelebi³³

Public relations in digital media is a marketing-centered approach expected to provide economic returns. However, it is necessary to see public relations as a management principle and save it from marketing imperialism. Due to increasing expectations and social demands during the pandemic, organizations are trying to survive in competitive areas brought on by globalizing market conditions. Therefore, in the new world order, there is a need to associate customer relationship management with socio-cultural characteristics according to sectoral differences. Public relations, which include cognitive, emotional, and behavioral processes focused on satisfaction, trust, and commitment, can be determined according to the psychological states of the customers. In addition, it can be said that public relations have a definite influence on customers' emotional commitment and new customer acquisition. For this, it is necessary to build trust with dialogue and effective communication methods by valuing the feelings and expectations of the customers. Establishing sustainable relationships through the value creation process will contribute positively to corporate performance. Public relations practices that contribute to the formation of positive attitudes and behaviors on digital channels have a significant role in revealing the value of the sector. Hence, public relations specialists need to follow and correctly interpret customer trends in digital areas. Research is a need to identify customers' demands, concerns, trends, and their impact on customer relationships. Public relations practitioners should voice their organization's achievements in digital media. It should continue its activities contributing not only to the benefit of the institution but also to the benefit of society. Public relations practices in digital media are much more comprehensive and influential. Because public relations in digital media act as an intermediary between organizations and their target audiences, it can be said that taking customer opinions into account will produce longer-lasting relationships. Customer relationship management (CRM) can be carried out in a digital environment with modern public relations processes and techniques. It is essential to communicate transparently and effectively in digital environments. Trust should be established in the digital environment thence all communicative practices. Strategies such as creating common values, defining psychological processes, using effective interpersonal communication techniques, and establishing relationships can contribute to the development of customer relations. The study aims to determine which public relations dimensions are prioritized in digital media and determine effective strategies for cause-effect relations among them.

Keywords: Digital Public Relations, Communication Management, CRM

JEL Code: M3

³³ Assoc. Prof. Dr., Cukurova University, Vocational School Of Health Services, engincelebi@cu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-5791-8080

DİJİTAL DÖNÜŞÜM ve İŞLEM MALİYETLERİ

Yıldırım Beyazıt ÇİÇEN³⁴

İyi uygulanmış bir teknolojik altyapı, tüm sektörler ve organizasyonlardaki verimsizliği, başarısız çalışma yöntemlerini ve aksayan noktaları göz önüne sermektedir. Bu noktada toplumun ve sektörlerin ihtiyaçlarına yönelik olarak geliştirilen dijital dönüşüm, iş yapış şekillerini yenileyecektir. Dijital dönüşüm için ise bilgi teknolojilerinin kullanımı ve yaygınlaşması önem arz etmektedir.

Günümüzde hizmet ve üretim sektörleri için dijital dönüşüm hem üretici kesimine hem de tüketici kesimine büyük iş yapma kolaylıkları getirmektedir. Bu dijital dönüşüm ve beraberinde getirdiği yeni iktisadi anlayış, ekonomik büyüme ve kalkınmayı yakından ilgilendirmektedir. Çünkü tarım ve sanayi toplumlarına nazaran kullanılan yüksek teknoloji, önemli derecede maliyetleri (hem üretici hem tüketici açısından) azaltmaktadır. Burada önemli maliyet azalışlarının başında işlem maliyeti gelmektedir.

İşlem maliyeti; temel tanım olarak bilgi, ölçüm, denetim, uygulama ve politik eylem maliyetidir. Ekonomi kaynaklarının önemli bir bölümü işlem sırasında tüketilmektedir. Ekonominin işleyişinde çıkan bu operasyon maliyetleri; piyasa etkinliğini azaltmakta, iktisadi belirsizliği artırmakta, kaynak dağılımını bozmakta, dışsalıklar oluşturmakta ve sonuç olarak kurumsal verimsizlikleri ortaya çıkarmaktadır.

Dijital dönüşümün getirdiği teknolojik değişim ile birlikte işlem maliyetlerini azaltmak mümkündür. Böylelikle bu dijital dönüşümü sağlayan organizasyon ve ülkeler büyümeye daha yatkın hale gelmektedir. Çünkü bu dönüşüm sonucunda, ticari ve yasal faktörlere ilişkin zorluklar azaltılabilmekte, iktisadi ajanların sayısı ve çeşitliliği artmakta, mülkiyet haklarının tesisi sağlanmakta, iş hacmi artmakta ve kurumsal çevre itici güç haline gelmektedir.

Bu çalışmada temel amaç dijital dönüşüm ve işlem maliyetleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bunun için öncelikle dijital dönüşümün sektörler ve organizasyonlar açısından getirmiş olduğu yenilikler ve işlem yapma kolaylıkları örnekler verilerek açıklanacaktır. Ardından işlem maliyetleri tanımlanacak ve dijital dönüşümün işlem maliyeti açısından önemi izah edilecektir. Sonuç kısmında ise dijital dönüşümün ve azalan işlem maliyetlerinin ekonomiyi nasıl pozitif etkilediği anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, İşlem Maliyeti, Ekonomik Büyüme.

³⁴ Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ybcicen@gumushane.edu.tr

PANDEMİDE ÖĞRETİM ÜYELERİ ve ÖĞRETİM GÖREVLİLERİNİN NOT VERME DAVRANIŞI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİNDEN BULGULAR

Yıldırım Beyazıt ÇİÇEN³⁵

Bu çalışmada üniversitede görev yapan öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerinin fakültelerde ve yüksekokullarda eğitim gören ve Covid-19 hastalığına yakalanmış bir lisans öğrencisinin kendilerinden istedikleri bir talebi, diktatör oyunu çerçevesinde nasıl değerlendirdikleri analiz edilmiştir.

Buna göre dersin vizesinden 100 olan bir öğrenci ele alınmaktadır. Bu öğrenci final döneminde Covid-19 hastalığına yakalanıyor ve bunu hocasına kanıtlayabiliyor. Öğrenci hastalığı sebebiyle final sınavına, devamlılığı ve ara ödevleri sebebiyle girmek istemiyor ve hocasından finale girmeden 50 not vermenizi istiyor. Ancak öğrencinin bütünlemeye girme ihtimali bulunuyor. Diğer yandan dersin finalinde genel olarak öğrencilerin %50'si geçiyor. Öğretim görevlileri ve öğretim üyelerine şu soru sorulmuştur: Öğrencinin istediği 50 notunu verir misiniz?

Bu analizle birlikte öğrencilerin derslere ve dersi veren öğretim üyelerine nasıl baktıkları ve dersin sınavlarına nasıl hazırlandıkları daha iyi anlaşılmaktadır. Diğer yandan öğretim üyesi-öğrencilerine ilişkilerine dair bulgular elde edilmektedir. Ayrıca farklı fakültelerdeki öğrencilerin davranışlarının birbirine benzeyip benzemediği anlaşılmaktadır. Buna göre ilgili hocanın cinsiyeti, yaş aralığı, görev yaptığı birimi ve pozisyonu fark etmeksizin hocaların yüksek çoğunluğu öğrencinin bu talebini olumlu karşılamamaktadır. Hayır cevabının en önemli sebepleri arasında öğrenciler arasında adil olma isteği, öğrencinin bütünlemeye girme hakkı ve üniversite resmi sınav formatının buna izin vermemesi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Diktatör Oyunu, Öğretim Üyesi, Öğrenci, Notlandırma.

³⁵ Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ybcicen@gumushane.edu.tr

The Contribution of ITC Investments to Economic Growth in Digital Economies: An Empirical Investigation Based on an Endogenous Growth Model

Dr. Ömer DEMİR

This study empirically investigates the contribution of ITC capital investments to economic growth in digital economies, based on an endogenous growth model represented by a Cobb-Douglas type production function with constant returns relative to all accumulated capital inputs and decreasing productivity for each inputs, as a theoretical framework. For this purpose, with a broad definition of capital, the contribution of the ICT capital investment and non-ICT capital investment rates to the GDP per person employed growth rate, on a sample consisting of 25 OECD countries within the scope of the 2000-2016 period, is analyzed in a linear and non-linear way in the context of short and long-run dynamics, by panel linear ARDL and non-linear ARDL (NARDL) methods, respectively. According to the results of the analysis, in a linear way, ITC capital investment rate affect GDP growth rate positively in the short run, but negatively in the long run. In addition to this finding, in the context of testing non-linear relationships, positive and negative shocks in ICT capital investment and non-ICT capital investment rates make significant contributions to the GDP growth rate in the long run. The findings as a whole show that ITC capital investment rate affect GDP growth rate, both in a linear and non-linear way in the long run.

Keywords: Economic Growth, ICT Investment, Panel ARDL & NARDL Models

JEL Codes: O40, E22, C33

The Effects of Domestic and Foreign Capital Investments on Long-Term Growth in Turkey: An Empirical Analysis Based on Theoretical Structure

Dr. Ömer DEMİR

This study consists of two stages. In the first stage, as a theoretical structure, with the broad definition of capital, through an endogenous growth model represented by a Cobb-Douglas type production function, the study defines the relationship between domestic and foreign capital investments and economic growth as an optimal control problem by using mathematical patterns, and produces a simple growth equation by solving it. In the second stage, within the framework of the three empirical models developed on the basis of this simple growth equation obtained as a result of the theoretical analysis, the study investigates whether the changes in the rates of domestic fixed capital investment and in the net capital inflow rates of direct investment, portfolio investment and other investment as foreign capital investment affects the GDP per capita growth rate in the long run, for the period 1980-2020 in Turkey, using the ARDL bounds test. The findings obtained from the estimation results of the three empirical models show that the changes in the rates of domestic fixed capital investment and foreign capital investments which consist of different forms, do not significantly affect the GDP per capita growth rate in the long run.

Keywords: Economic Growth, Direct Investment, ARDL Bounds Test

JEL Codes: O40, F32, C32

MSCI- İslami Borsa Endekslerinde Balon Var mıdır? Türkiye, Katar, Malezya ve Hindistan Örneği

Caner DİLBER³⁶

Mercan HATİPOĞLU³⁷

Finans yazınında herhangi bir değerlendirme modeline göre belirlenen fiyatın dışında oluşan ve hiçbir rasyonel beklentiye dayanmayan fiyatlamaya davranışlarına “finansal balon” denmektedir. Hisse senedi fiyatlarının gerçek değerlerinden uzaklaşması bir yandan yatırımcıları tedirgin ederken öte yandan borsalarda aşırı kayıpların yaşanmasına sebep olmaktadır. Ayrıca borsa endekslerindeki balonlar, küresel finansal sistem göz önüne alındığında, ülkeden ülkeye sermaye kaçışlarının tetikleyicisi olabilirler. Bütün bu nedenlerden dolayı borsalardaki fiyat balonlarını tespit etmek önem arz etmektedir. Bu kısa çalışmada finansal balonları tespit etmek için Sağ kuyruklu birim kök testi (SADF) modelinden yararlanılmıştır.

Çalışmada veri olarak günlük frekanstaki endeks kapanış değerleri kullanılmıştır. Veriler 18/12/2017-17/12/2021 dönemini kapsamakta olup her bir ülke için 1045 gözlemden oluşmaktadır. Getiriler arasındaki enflasyon farkını önlemek için, her bir endeksin değeri ABD doları cinsinden hesaplanmıştır. Çalışmanın sonucunda Türkiye, Hindistan ve Malezya MSCI-İslami borsa endekslerinde finansal balonlar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Balon, SADF, MSCI, İslami Borsa Endeksi

Jel kod: G0, F3, C5

³⁶ Öğr. Gör. Dr. Caner DİLBER Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO,
mail: canerdilber@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2648-925X

³⁷ Doç. Dr. Mercan HATİPOĞLU Çankırı Karatekin Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü,
mail: mercanhatipoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3307-5458

ABD’de ENFLASYON ve FAİZ ORANI ARASINDA ZAMANA GÖRE DEĞİŞEN NEDENSELLİK

Mehmet DİNÇ³⁸

COVID-19 Salgını ve Rusya-Ukrayna Savaşı son dönemlerde enerji fiyatlarının yükselmesine ve buna bağlı olarak ülkelerin maliyet enflasyonunun artmasına neden olmuştur. Bu durum ülke ekonomilerinin yüksek enflasyon oranları yaşamasını ve enflasyonla mücadele etmesini beraberinde getirmiştir. Son dönemlerde politika yapıcı ve uygulayıcıları enflasyonla mücadele noktasında atılacak adımların başında faiz oranının geldiğini belirtmektedirler. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı ABD’nin 1955m1-2021m8 döneminde enflasyon oranı ile faiz oranı arasındaki ilişkisini zamana göre değişen nedensellik testi yardımıyla incelemektir. Kısa dönem faiz oranından enflasyona doğru zamana göre değişen nedensellik test sonuçlarını incelediğimizde 1980-1985, 2002-2004, 2010-2014 ve 2017-2019 dönemlerinin, enflasyon oranından kısa dönem faiz oranına doğru nedensellik ilişkisinde ise 1971-1980 ve 2008-2013 dönemlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Öte yandan uzun dönem faiz oranından enflasyon oranına doğru nedensellik ilişkisinde 1971-1976 dönemi, enflasyon oranından uzun dönemli faiz oranına doğru nedensellik ilişkisinde ise 2008-2012 dönemi ön plana çıkmaktadır. Elde edilen bulgular, ABD’de enflasyon ile faiz oranı arasında güçlü ilişkinin bulunduğunu ve enflasyonla mücadele noktasında faiz oranının önemli bir makroekonomik değişken olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar politika yapıcı ve uygulayıcıları açısından önemli bilgiler içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon Oranı, Faiz Oranı, Zamana Göre Değişen Nedensellik

JEL Kodları: E31, E43, C32

³⁸ Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi / İktisat Bölümü, mdinc@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9864-8117.

ANALYSIS OF HERD BIAS OF INDIVIDUAL INVESTORS TRADING IN BORSA ISTANBUL BY DEMOGRAPHIC AND INVESTOR PROFILES

Bekir ELMAS³⁹

Salih AYDIN⁴⁰

The irrational investor behavior of investors in financial markets has led to the emergence of behavioral finance. Investors are affected by many factors when trading in financial markets. One of these factors is the herd bias, which is defined as investors giving importance to the knowledge and experience of others instead of their own knowledge and experience. Investors care about the investment strategies of others and act accordingly when trading in financial markets for different reasons. In this study, it was analyzed whether the herd bias of individual investors trading in Borsa Istanbul differ according to demographics and investor profiles. In this context, a total of 1184 individual investors were reached. T-test and ANOVA were applied via SPSS to analyze whether there is a difference in herd bias according to the demographic variables and investor profiles of the investors. In the study, significant differences were obtained in the herd bias of individual investors according to gender, profession group, the rate of using their capital in their investments and the investment period they spent in the stock market. Herd bias of female investors compared to male investors, public sector employees according to retired and self-employed investors, investors using less than 10% of their capital in their investments compared to other investors, and individual investors trading in Borsa Istanbul for less than 3 years compared to other investors levels were high.

Keywords: Herd Bias, Behavioral Finance, Investor Trends, BIST.

JEL Codes: G411, D14, D91

³⁹ Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, belmas@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2094-2180.

⁴⁰ Dr. Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Borçka Acarlar Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, salihaydin@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3817-1169.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE İNTERNET KULLANIMININ EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİSİ

Elif Erbelet⁴¹

Bilgi işlem teknolojilerindeki gelişmeler ve ekonominin her alanında internet kullanımının giderek artması önemli avantajlar sunmaktadır. Bilhassa e-ticaret ve finans sektöründe online uygulamaların kullanımı yaygınlaştıkça; zaman tasarrufu sağlanmakta, işlem maliyetleri azalmakta ve yeni müşterilere ulaşmak çok daha kolay olmaktadır. Böylece yaşanan dijital dönüşümle birlikte ekonomik aktiviteler hız kazanmakta ve gelir artışı sağlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Avrupa Birliği ülkelerinde e-ticaret ve internet bankacılığı alanındaki internet kullanımının ekonomik büyüme üzerinde meydana getirdiği etkinin yönünü ve anlamlılığını test etmektedir. Bu doğrultuda Avrupa Birliği ülkeleri kapsamında, bankacılık ve ticaret alanında yaşanan dijital dönüşümün ortak pazar çerçevesinde meydana getirdiği etkilerin irdelenmesi hedeflenmektedir.

Çalışma kapsamında yöntem olarak dinamik panel veri analizinden faydalanılmıştır. Dinamik panel ekonometrisi statik panele kıyasla daha tutarlı sonuçlar vermekte olup, bağımlı değişkenin bir gecikmeli değerini modele ekleyerek geçmiş dönem etkilerinin değerlendirilmesine imkan tanımaktadır. Analiz kapsamında bağımlı değişken olarak milyon dolar bazında Gayri Safi Milli Hasıla kullanılmış olup veriler OECD veri tabanından elde edilmiştir. Bağımsız değişken olarak ise internet bankacılığı ve e-ticaret alanında kullanılan internet kullanımının bireyler bazında yüzdesi kullanılmış olup söz konusu veriler Eurostat veri tabanından elde edilmiştir. Çalışma kapsamında 2013-2020 dönemi ele alınmıştır. Analiz yöntemi olarak iki aşamalı Arellano-Bover/Blundell-Bond Gmm tahmincisi kullanılmış olup analiz sonucunda, internet bankacılığı alanındaki internet kullanımının ekonomik büyüme üzerinde artışa yol açarken, e-ticaret alanındaki internet kullanımının ekonomik büyüme üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etki meydana getiremediği tespit edilmiştir. Bu nokta Avrupa Birliğinde bankacılık ve finans alanında yaşanan dijital dönüşümün ekonomik aktiviteleri hızlandırarak pozitif dışsallık sağladığı söylenebilir. Bu durumun arkasında; tüketici tercihleri, bilgi işlem teknolojik alt yapısı ve sektörler arası internet kullanımının farklılık arz etmesi gibi sebepler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Dijitalleşme, Avrupa Birliği

Jel Kodu: F43, O30, C19

⁴¹ Haliç Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Programı, eliferbelet@halic.edu.tr

Türkiye’de E-Ticaret Hacminin İstihdam ve Ekonomik Büyümeye Etkisi

İrfan Ersin⁴²

Ekonomi, çağın üretim araç ve gereçlerine göre şekil alabilen dinamik bir süreçtir. E-ticaret de bu dinamik sürecin önemli bir parçasıdır. E-ticaret, internet kullanım oranı, nüfus, lojistik destek sistemleri, ödeme şekilleri ve teknoloji gibi faktörle büyüyen bir sektör konumundadır. Türkiye’de bu sektör, yıldan yıla artış gösteren ve teknolojik ilerlemeye uyum sağlayan bir alan haline gelmiştir. Özellikle dünyada yaşanan pandemi salgınının e-ticaret sektörünün büyümesinde önemli bir yeri vardır. Bu çalışma, Türkiye’de e-ticaret sektörünün istihdam ve büyüme üzerindeki etkisini incelemeyi hedeflemektedir. Bu noktada e-ticaret verisine ulaşılabilen 2019Ocak-2021 Haziran dönemleri aylık olarak dikkate alınmıştır. Çalışmada yöntem olarak Hacker ve Hatemi-J (2006) Nedensellik ve VAR analizinden faydalanılmıştır. Hacker ve Hatemi-J (2006) Nedensellik testinin bootstrap yöntemiyle çalışması ve 50 altı örneklemlerde de sonuçlar vermesi, yöntemin tercih edilmesine olanak sağlamıştır. Analiz sonuçları, ilgili dönem için e-ticaret hacminden istihdam ve sanayi üretim endeksine nedensellik tespit edememiş, ancak VAR analizinde e-ticaret hacminin istihdam ve sanayi üretim endeksi ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak ticaretin internet üzerinden yoğunlaşması ve ticaretteki sınırlılıkların azaltılması için yapay zeka teknoloji kullanımının e-ticarete artırımı, sektörünün gelişimine katkı sunacağına inanılmaktadır.

⁴² Öğr. Gör. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi, iersin@medipol.edu.tr

Is There a Digitalization Threshold for the Effect of Capital on Growth in the European Union?

Mesut Alper Gezer⁴³

Human being had been experienced three main radical transformations up to now. These are Agricultural (Neolithic), Industrial and Knowledge Revolutions. Knowledge revolution has been realized on the hand of digital technologies. Technology has always been the beacon of these progressions. Nowadays, the structure of capital is shaped based on the content of the digital technologies. Automation has increased its pace with Industry 2.0, whereas digitalization increased its pace with Industry 3.0. However, the influence of digital economy on growth is a discussion subject in literature. Some argue that digital economy increases the efficiency of production factors, which rises growth as a result. Some others claim a negative influence due to Productivity Paradox, lack of infrastructure, and digital divide.

The impact of digital economy on growth is interrogated in European Union at the first part of the study. Capital, unemployment, trade openness, government consumption, and financial development are determined as control variables. Digital economy is represented with the composite indicator of the Digital Economy and Society Index (DESI) for the period of 2014-2020. The relationship between digital economy and GDP per capita is analysed with various panel methods as Panel Fixed Effect, Driscoll and Kraay, and PCSE by taking cross sectional dependence into consideration as well.

The main hypothesis of the study is presented at the second step. It is about whether DESI threshold effect exists for the influence of capital on per capita GDP. It is investigated whether digitalization level is a determiner of capital-growth relationship, and it is examined whether the impact of capital on growth changes at different digitalization levels, or not. Thereby, panel threshold fixed effect estimator is used to clarify issue. First of all, it is searched whether a significant threshold exist for DESI in European Union. Then, it is evaluated whether it affects the nexus of capital – per capita GDP. By this way, it is aimed to reveal and understand the digitalization limit of today's capital to create more economic benefit in European Union.

Keywords: Capital, Digitalization, Panel Threshold

JEL Codes: C33, E22, O14

⁴³ PhD, Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Economics and Administrative Science, Department of Economics, alper.gezer@dpu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9157-8833>.

OECD ÜLKELERİNDE SAĞLIK HARCAMALARI KAPSAMINDA COVID-19 VAKA VERİLERİYLE KÜRESEL SAĞLIK GÜVENLİK ENDEKSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuba GEZER⁴⁴

Ülkeler için vatandaşlarının sağlıklı olma hali beşerî sermaye ve ülkenin kalkınması bakımından önem arz eden bir durumdur. Vatandaşların sağlık durumlarının kötüye gitmesinin hem demografik hem ekonomik sonuçları olmaktadır. Geçmişten günümüze yaşanan salgın hastalıklar tedavisi yapılamadığı için nüfusun azalmasına sebep olurken, doğum oranlarında istenilen artış sağlanamadığında aktif işgücü yetersiz kalmış ve ülkelerin gelişme potansiyellerini yavaşlatmıştır. Bu sebeplerden dolayı ülkeler için sağlık harcaması önem arz etmektedir. Ülkeler refah seviyelerini korumak ve mevcut gelişim düzeylerini sürdürmek için gayrisafi milli hasıladan sağlık hizmetleri için pay ayırmaktadırlar. Bu hizmetler için ayrılan pay ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre farklılık göstermektedir. Genellikle gelişmiş ülkelerde sağlık hizmetlerinden yararlanan kişilerin sayısı ve milli gelirden ayrılan pay gelişmekte olan ülkelere nazaran daha fazla olmaktadır. 2019 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını ise ülkelerin gelişmişlik düzeyleri fark etmeksizin tüm dünyayı kısa sürede etkisi altına aldı ve tüm dünyada pandemi olarak ilan edildi. Ayrıca ülkelerin sağlık sistemlerinin yeniden sorgulanmasına neden oldu. Bulaşıcı salgın hastalıklar insan sağlığı ve ekonomiler için büyük tehditler oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, OECD ülkelerinde Covid-19 vaka sayıları ile Küresel Sağlık Güvenlik Endeks - KSGE (Global Health Security - GHS) değerleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. KSGE Endeksi, karar vericilerin salgınları önleme, tespit etme ve bunlara müdahale etme, sistemlerindeki zayıflıkları belirlemesine ve aynı zamanda ilgili sosyal, politik ve çevresel risk faktörlerini dikkate almasına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, gelecekteki uygulamaların iyileştirilmesini teşvik etmek amacıyla mevcut pandemi politikalarının ve prosedürlerinin eksikliklerini de vurgulamaktadır. Endeks 0 ile 100 puan arasında değer almaktadır. OECD ülkeleri arasında KSGE Endeks puanları en yüksek olan ve olası pandemi durumunda buna en çok hazırlıklı olan ülkeler ABD, Avustralya, Kanada, İngiltere, Almanya, iken en az hazırlıklı olan ve düşük puana sahip ülkeler ise Slovakya, Portekiz, Yunanistan, Türkiye, İtalya gibi ülkelerdir. Küresel sağlık güvenlik endeksi ile ilgili rapor 2019'da yayınlandığında, en yüksek puana sahip ülkelerin dahi bir pandemiye hazırlanırken doldurulması gereken boşluklar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Buna ek olarak, milli gelir bakımından zengin ve görünüşte muhtemel bir pandemiye hazırlıklı görünen ülkelerin salgını kontrol altına almayı başaramayabileceğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Harcaması, Küresel Sağlık Güvenlik Endeksi, Covid-19 Pandemisi

JEL Kodları: H51, F52, I15

⁴⁴ Araş. Grv. Dr. Tuba GEZER, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü
tuba.yildirim@dpu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5417-1986>

DO ENERGY PRICES REALLY MATTER FOR ENERGY IMPORTS? THE CASE OF OECD COUNTRIES

Muhammed Sehid Gorus⁴⁵

Onder Ozgur⁴⁶

This study aims at analyzing the factors affecting energy imports for OECD countries between 1995 and 2018 utilizing annual data. For this purpose, we used a group of factors to determine their relative importance in energy imports. The first groups of the variables consist of energy prices, namely, crude oil prices, natural gas prices, and coal prices. We also employ GDP per capita as a proxy for demand. Another variable we incorporate into the analysis is the share of renewable energy in total energy consumption. To control the volatility in domestic currencies, this study utilizes the exchange rate. Finally, we use the KOF economic globalization index for examining the effects of trade and financial globalization on energy imports. This paper employs various machine learning algorithms (bagging, boosting, and random forest) in order to find potential predictors of energy import demand. The empirical results of this study propose that the random forest algorithm outperforms its counterparts and provides the lowest error in the prediction procedure. According to the empirical results, on average, GDP per capita has the highest predictive power among other variables. On the other hand, energy prices have relatively less importance in predicting energy import demand.

Keywords: Energy import, machine learning algorithms, OECD countries

JEL Codes: Q40

⁴⁵ PhD, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Political Sciences, Economics, msgorus@ybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7614-4567

⁴⁶ Asst. Prof., PhD, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Political Sciences, Economics, oozgur@ybu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5221-4842

Is there any difference between profit-sharing rates and deposit rates in terms of efficiency?

Remzi Gök⁴⁷

We investigate the existence of explosive behaviors and market (in)efficiencies in profit-sharing and deposit rates and the time-varying causal linkage between these rates in Turkey. The (monthly) sample period is March 2001 through May 2022. The results of the GSADF approach show that all profit-sharing rates— the 1-, 3-, 6-, and 12-month— and only two deposit rates, namely 1- and 3-month, exhibit evidence of multiple explosive behaviors. The number and length of bubble episodes increase as the maturity of participation bank rate rises whereas it is virtually the same for the conventional banks. These bubble episodes are coinciding with the Eurozone debt crisis and the ongoing currency crisis in Turkey. Furthermore, the generalized Hurst exponent analysis findings reveal that the profit-sharing rates have strong long-range dependence, while the deposit rates display mixed behavior, implying mean-reverting and/or strong persistent long memory behaviors. Both rates are time-dependent, explicitly; we find a u-shaped pattern for the weak-form efficiency rates for the participation banks, whereas, the magnitude of efficiency rises as the maturity of deposit rates increases. Additionally, the efficiency rates of participation banks are lower than the conventional banks' rates, implying that the latter operate more efficiently than the former in valuing banking instruments. Lastly, the result of time-varying frequency causality shows significant bidirectional and unidirectional as well as permanent and temporary causalities between two different banking sectors. And, the deposit rates dominate profit-sharing rates in terms of causality. Taken together, all results show that both rates can be used to predict each other in dual banking markets in Turkey.

Keywords: Efficiency, Bubble, Frequency Causality, Profit-sharing rates, deposit rates

JEL Code: G29, G32, C65; G14; G18

⁴⁷ Dr., Department of Business Administration, Dicle University, Diyarbakır, Turkey, remzi.gok@dicle.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9216-5210>

ANALYSIS OF GLOBAL RISK FACTORS ASSOCIATED WITH INSURANCE AND REINSURANCE SECTORS

Feride Hayirsever Basturk⁴⁸

Serap Kamisli⁴⁹

Reinsurance that has a large place in insurance means protecting of environment of trust and sharing the risks both commercially and institutionally. Moreover, like foreign exchange market, share market, bond market etc., insurance and reinsurance sectors are affected by many risk factors at different levels and the profitability and market value of the companies carrying out such activities change. In this regard, the aim of the study is to detect global risk factors associated with insurance and reinsurance sectors. In accordance with this purpose, in the study, the reinsurance and insurance sectors of Bahrain, Switzerland, Germany, France, Great Britain, Slovenia and the USA and the global economic uncertainty index between 1997 January to 2022 January and the causality relationship between TED spread and VIX index Pata and Yilanci (2020) have been analyzed by the causality test called “Fractional Frequency Fourier Toda-Yamamoto”. In the results of the study, the causality relationship between global economic uncertainties and insurance sector of Bahrain and between VIX index and insurance sector of France, Germany and Great Britain have been determined under the permanent structural changes. Moreover, the causality relationship between TED spread and the reinsurance sector of Slovenia and the USA and between VIX index and the reinsurance sector of Slovenia have been determined under the permanent structural changes.

Codes of JEL: B17, C58, G32

Key Words: Reinsurance sector, Fourier Causality Test, Risk Management

⁴⁸ Bilecik Seyh Edebali University, Faculty of Applied Sciences, Department of Finance and Banking, Bilecik, Turkey, feride.basturk@bilecik.edu.tr, ORCID Number: **0000-0002-8381-1743**

⁴⁹ Bilecik Seyh Edebali University, Faculty of Applied Sciences, Department of Finance and Banking, Bilecik, Turkey, serap.kamisli@bilecik.edu.tr, ORCID Number: **0000-0002-4714-6678**

Çanakkale İli Tahsilat/Tahakkuk Oranları Üzerine Bir Değerlendirme

Serkan IŞIK⁵⁰

Toplumsal ihtiyaçların giderilmesi için yapılan kamu harcamalarının finansmanında kullanılan en önemli kaynak kuşkusuz vergilerdir. Kamu hizmetlerinin sunulabilmesi için vergilerin bütçede öngörüldüğü miktarda ve zamanda tahsil edilmesi son derece önemlidir. Ancak vergilerin tahsilini etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Aynı zamanda bu faktörlerin önem düzeyleri her vergi türü için farklılaşabilmektedir. Diğer bir deyişle tahakkuk eden vergilerin ne kadarının tahsil edildiğini gösteren tahsilat/tahakkuk oranları çok sayıda değişkenden etkilenmektedir. Bununla birlikte söz konusu oran, vergi gelirleri yanında pek çok mali veya mali olmayan gelişmenin doğru anlaşılabilmesi için öncü bir gösterge niteliğinde olan kıymetli bir veridir.

Ülkemizde 1970 yılından bu yana hesaplanan tahsilat/tahakkuk oranları incelendiğinde, ilk önce oranın yıllar içinde dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. 1970 yılında %88,5 düzeyinde olan söz konusu oran 2004 yılında %93'e kadar yükselmiş ancak son yıllarda önemli oranda düşerek 2021 yılında tarihsel en düşük seviyelerden biri olan %80,6 düzeyine inmiştir. Ekonomik konjonktüre karşı son derece hassas olan bu oran aynı zamanda bir ülkedeki vergi bilincinin ve vergiye gönüllü uyumun da en önemli göstergelerinden biridir. Aynı zamanda ülkemizde vergi tahsilat/tahakkuk oranlarının bölgesel olarak değiştiği gibi aynı bölgedeki şehirlerde dahi önemli ölçüde farklılaştığı bilinmektedir.

Bu çalışmada; pek çok sanayi kentine yakınlığı, gelişen ulaşım alt yapısı, eğitimli iş gücü gibi özellikleri ile dikkat çeken Çanakkale ilinde vergi tahsilat/tahakkuk oranlarının analizi, bu oranın yıllar içindeki değişimi ve etkilendiği faktörler ışığında yapılmaya çalışılacaktır. Ayrıca çalışmada tahsilat/tahakkuk oranlarının yükseltilebilmesi için farklı vergi türleri itibarıyla yapılması gerekenler hakkında öneriler de sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Vergi Tahsilat/Tahakkuk Oranı, Vergi Uyumu, Çanakkale

JEL Codes: H2, H3

⁵⁰ Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, srkn@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5678-6020>

A Spatial Econometric Analysis on The Impact of Militaey Expenditures on Economic Growth

Arif İĞDELI

Russia's invasion of Ukraine in 2022 caused great repercussions in the world. European countries, which have not faced a military threat since the Second World War, perceived Russia's invasion of Europe as a threat to themselves and started to find solutions to this threat. Of course, one of these solutions is to increase the military expenditures of the countries. In the face of a threat from neighboring countries, they tend to increase their military expenditures. It is thought that the allocation of countries' resources to military expenditures has a negative effect on economic growth. The relationship between military expenditures and economic growth is one of the issues emphasized in the literature. In this study, the relationship between military expenditures and economic growth will be examined by taking into account the existence of the spatial effect. The hypothesis that the increase in the military expenditures of the neighboring countries leads to the increase in the military expenditures of the countries and has a reducing effect on the economic growth will be analyzed by spatial econometric methods in the sample of European countries. There are two main reasons for choosing the sample of European countries in the study. The first of these is that it exhibits a heterogeneous structure due to the coexistence of Western European countries, which have not faced the threat of war since the Second World War, while Eastern European countries face the threat of war. The second is the difference in economic development between the countries in the West and the East of European countries. Whether spatial factors have an effect on this difference is another factor that pushes this sample to be selected. In the first stage of the spatial econometric analysis, in which the effect of military expenditures on economic growth in the sample of European countries is discussed, a weight matrix will be created within the framework of the Quenn method, depending on the neighborhood relationship. The created weight matrix will be included in the model of the research and the relationship between military expenditures and economic growth will also be analyzed. After determining the existence of the spatial effect, it will be revealed whether this effect is caused by spatial lag or spatial error, and the effect of military expenditures on economic growth as well as the effect of military expenditures in neighboring countries on economic growth of neighboring countries will be determined.

Key Words: Military expenditure, economic growth, spatial panel data

Jel Codes: C21,O47

Gelir Gruplarına Göre Sınıflandırılmış Sahra Altı Afrika Ülkelerinin ekonomik Büyümesini Etkileyen Seçilmiş Makroekonomik Göstergelerin Panel Veri Analizi ile Sınanması (1990-2019)

Dr.Öğr.Ü. Eylül KABAKÇI GÜNAY

Doç.Dr. Meltem İNCE YENİLMEZ

Çalışmada 1990-2019 yılları arasındaki veriler kullanılarak seçilmiş Sahra altı Afrika ülkeleri için doğrudan yabancı sermaye yatırımları, işgücüne katılım oranı, ihracatın ithalatı karşılama oranı ve doğal kaynak gelirlerinin ekonomik büyümeyi arttırıcı ya da azaltıcı yönde etkisi bulunup bulunmadığı tespit edilmiştir. Ekonomik büyüme değişkenini Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Yıllık Değişim (%)’in temsil ettiği çalışmada, gelir farklılıklarının da etkisi görebilmek amacıyla Sahra Altı Afrika ülkeleri Birleşmiş Milletlerin gelir sınıflandırmasına göre sınıflandırılmış, düşük gelirli ülkeler, alt-orta gelirli ülkeler, üst orta gelirli ülkeler olarak ayrılmıştır. Bu ayırım yapılırken Birleşmiş Milletlerin belirlemiş olduğu gelir aralıkları dikkate alınmıştır. Bu ayırım sonucunda düşük gelir sınıfında 19, alt-orta gelir sınıfında 12, üst-orta gelir sınıfında ise 4 ülke analiz edilmiştir. Ekonometrik analiz yöntemi olarak dinamik panel veri analiz yöntemlerinden olan iki aşamalı sistem GMM panel veri analizi kullanılmıştır. Gerçekleştirilen tahminler sonucunda düşük gelirli Sahra altı Afrika ülkelerinde ekonomik büyüme üzerinde söz konusu bağımsız değişkenlerden hiçbirinin etkisine rastlanmamışken; alt-orta gelirli sahra altı Afrika ülkelerinde doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve ters yönde; ihracatın ithalatı karşılama oranının ise istatistiksel olarak anlamlı ve doğrusal yönde ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Üst-Orta gelir grubundaki ülkeler ile yapılan analizde ise işgücüne katılım oranının ve doğal kaynak gelirlerinin ekonomik büyüme ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülürken, ilişkinin yönüne bakıldığında ise işgücüne katılım oranının doğrusal, doğal kaynak gelirlerinin ise ters yönde ilişkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak denilebilir ki gelir gruplarına göre ekonomik büyüme üzerinde etkisi olan değişkenler farklılaşmaktadır.

Jel Kodları: O4, C13, B23,C23,O40

Turkey's East Mediterranean Policy In Terms Of Energy Resources

Yahya KILIÇ

Yüksek Lisans Öğrencisi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, yahya.kilic@iste.edu.tr

Abdullah YILDIZ

Öğretim Görevlisi, İskenderun Teknik Üniversitesi, Dış İlişkiler Genel Koordinatörlüğü,
İskenderun Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, abdullah.yildiz@iste.edu.tr

Nazif ÇALIŞ

Prof. Dr. İskenderun Teknik Üniversitesi, Ekonomi Bölümü, İşletme ve Yönetim Bilimleri
Fakültesi nazif.calis@iste.edu.tr

The hydrocarbon reserves discovered in the Eastern Mediterranean region in recent years have brought along a political economic struggle between the countries in the region. The riparian states in the region want to increase their sphere of influence in the region by introducing new strategies within the framework of energy-politics with the policies they follow. In this context, as can be seen in the energy resources discovered in the region, it changes the economic-political structures of the regional countries, the region and the global powers where the discoveries take place. It examines the economic, political, legal and diplomatic effects of the discovery of hydrocarbon reserves in the Eastern Mediterranean region on the countries of the region, regional and global dynamics, and makes evaluations about the potential changes that will be realized. This study will be written on the economic-political axis. Exclusive Economic Zone agreements will be examined and it will be revealed what kind of effect it has on the political dynamics in the region. The impact of the discoveries on regional and global diplomatic relations and Turkey's potential position in these changes will be evaluated.

Keywords: Energy, Eastern Mediterranean, Political Economy, Exclusive Economic Zone
Energy Economy

JEL Codes: B27, C58, F14, G10

ANALYSIS OF RISK SPILLOVER BETWEEN BITCOIN AND BIST 100, BIST BANK, BIST FINANCIAL INDICES

Ayşegül Kirkpınar⁵¹

The Bitcoin currency, which has the highest volume in the market among cryptocurrencies, is considered an investment product with high risks and returns. With becoming popular of areas of its usage and increasing interest day by day, studies on cryptocurrencies have started to have a great importance in the finance literature. This study deals with the risk spillovers between Bitcoin and Borsa Istanbul BIST 100 index, and Bitcoin and BIST Bank and BIST Financial indices of Bank and Financial sectors in Borsa Istanbul.

In this study, DCC-GARCH (1,1) model was applied to measure the risk spillover between Bitcoin and the three indices in question. Data on Bitcoin, BIST 100, BIST Bank and BIST Financial indices cover daily prices between 01/04/2012 and 01/04/2022.

The results show the existence of risk spillovers between Bitcoin and three indices of Borsa Istanbul BIST 100, BIST Bank, and BIST Financial. These results show the importance of Bitcoin both in terms of portfolio diversification, market efficiency and whether it is preferred among other financial assets and hedging. It shows that due to the risk spillovers between Bitcoin and BIST 100, BIST Bank and BIST Financial assets, both investors and portfolio managers cannot take advantage in terms of portfolio diversification by investing in Bitcoin and those assets in the same portfolios. From this point of view, both investors and portfolio managers can apply risk management techniques and modify and lead the asset allocation strategies in their portfolios.

Keywords: Bitcoin, BIST 100, Sector Indices, Risk Spillover

JEL Codes: G11, G17

⁵¹ Assistant Professor, Izmir Katip Çelebi University/ Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, aysegul.kirkpinar@ikcu.edu.tr, ORCID Number: 0000-0002-7339-8262.

Kırılgan Beşli Ülkeleri Üzerine Okun Yasasının Geçerliliğinin Sınanması

Oktay KIZILKAYA⁵²

Haydar KUZUCU⁵³

İşsizlik ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki ekonomi literatüründe tartışılmaya devam edilmektedir. Bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinde hızlı bir büyüme gerçekleşmesine karşın işsizliğin istenilen düzeyde azalmaması konunun güncel kalmasına sebep olmuştur. Ekonomik büyüme ile işsizlik arasındaki değişimleri açıklamaları bakımından Okun Yasası, makro iktisat alanında teorik ve ampirik olarak önemli bir görüş olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı Kırılgan Beşli olarak adlandırılan ülkelerde (Brezilya, Endonezya, Hindistan, Güney Afrika, Türkiye) Okun Yasasını ampirik olarak test etmektir. Bu kapsamda Dumitrescu ve Hurlin (2012) nedensellik testi yapılmıştır. Nedensellik analizden önce değişkenler arasındaki yatay kesit bağımlılığını test etmek için Breusch ve Pagan (1980) LM, Pesaran (2004) CDLM ve Pesaran, Ullah ve Yamagata (2008) LM testleri yapılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ikinci nesil birim kök testi olan CIPS (Cross-Sectionally Augmented IPS) birim kök testi yapılmıştır. Homojenlik durumunu belirlemek için Pesaran ve Yamagata (2008) homojenlik testi yapılmış ve serilerin heterojen olduğu görülmüştür. Son olarak, nedensellik analizi yapılarak değişkenler arasındaki nedensellik durumuna bakılmıştır. Dumitrescu ve Hurlin (2012) nedensellik test sonuçları ekonomik büyümenin işsizlik üzerine etkili bir değişken olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, İşsizlik, Okun Yasası ,Panel Nedensellik

JEL Sınıflaması: C40, E24, F43

⁵² Doç. Dr, Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, okizilkaya@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3830-9412.

⁵³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, haydarkuzucu@yandex.com, ORCID: 0000-0001-8685-1591

Boeing 737 Max Kazasının Havayollarına Etkisinin Çok Yönlü Analizi**Doç. Dr. Kasım KİRACI**

İskenderun Teknik Üniversitesi, Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi, Havacılık Yönetimi Bölümü,
kasim.kiraci@iste.edu.tr, ORCID : 0000-0002-2061-171X

29 Ekim 2018 tarihinde Endonezya’da bulunan Soekarno–Hatta Uluslararası Havalimanından havalanan Boeing 737 Max tipi uçak, kalkıştan kısa süre sonra düştü. Bu olaydan yaklaşık olarak 5 ay sonra, 10 Mart 2019 Etiyopya’da bulunan Addis Ababa Bole Uluslararası Havalimanından kalkan aynı tip uçak, benzer şekilde kalkıştan kısa süre sonra düştü. Meydana gelen iki kazada toplam 346 kişi yaşamını yitirdi. Bu iki vahim olayın ortak yanı, kalkıştan kısa süre uçakların düşmesi ve aynı tip uçakla (Boeing 737 Max) uçuşların gerçekleştirilmesiydi. Bu olayın akabinde dünyada faaliyet gösteren tüm Boeing 737 Max tipi uçakların uçuşları Aralık 2020 tarihine değin askıya alındı. Boeing 737 Max tipi uçakların yerde bekletilmesi filolarında bu tip uçak bulunduran birçok havayolunu operasyonel olarak zor durumda bırakmıştır. Diğer bir ifadeyle bu süreçten, tarifeli birçok uçuş planlamış ve filosunda birçok Boeing 737 Max tipi uçak bulunan havayollarının finansal ve operasyonel olumsuz olarak etkilendikleri düşünülmektedir. Ancak hangi havayolunun bu süreçten ne düzeyde etkilendiği detaylı olarak incelenmemiştir. Dolayısıyla bu çalışmada Boeing 737 Max faciasının havayolları üzerindeki etkisinin çok yönlü olarak incelenmesi hedeflenmektedir. Çalışmada ilk olarak havayollarının Mart 2019 yılı itibariyle filolarında bulunan Boeing 737 Max tipi uçak sayıları ortaya çıkarılacaktır. İkinci aşamada Boeing 737 Max tipi uçakların toplam filo içindeki oranı tespit edilecektir. Üçüncü aşamada havayollarının Mart 2019 öncesi ve sonrası finansal ve operasyonel performansı analiz edilecektir. Dolayısıyla bu kriz sürecinde hangi havayollarının daha iyi performans gösterdiği tespit edilecektir.

Jel kodu: L93, L91, L25,

Anahtar kelimeler: Havayolu, Boeing 737 Max, Performans

YABANCI PORTFÖY YATIRIMLARI İLE VIX KORKU ENDEKSİ VE DÖVİZ KURU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Merve Kocaman⁵⁴

Bu çalışmada yabancı portföy yatırımları ile VIX korku endeksi (volatilite endeksi) ve döviz kuru arasında kısa ve uzun dönemli asimetrik bir ilişki olup olmadığını test etmek amaçlanmıştır. Türkiye ekonomisine ait 2005:Q4-2022:Q1 dönemini kapsayan çeyreklik verilerle gerçekleştirilen analizde, döviz kurunu temsilen reel efektif döviz kuru, VIX korku endeksi ve yabancı portföy yatırımları değişkenleri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi görebilmek için NARDL yöntemi uygulanmıştır. NARDL modelinden elde edilen kısa ve uzun dönemli bulgular, VIX korku endeksindeki bir artışın yabancı portföy yatırımlarında düşüşü, VIX korku endeksindeki bir düşüşün yabancı portföy yatırımlarında artışı beraberinde getirdiğini göstermekle birlikte, negatif şokun etkisinin daha baskın olduğuna, dolayısıyla etkilerin asimetrik olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, kısa dönemde reel efektif döviz kurundaki artış, yabancı portföy yatırımlarını artırmakta, reel efektif döviz kurundaki düşüş, yabancı portföy yatırımlarını düşürmektedir. Öte yandan, uzun dönemde reel efektif döviz kurundaki bir artışın yabancı portföy yatırımları üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamsızken, reel efektif döviz kurundaki %1'lik bir düşüşün yabancı portföy yatırımlarını önemli oranda (%1.40 düzeyinde) düşürdüğünü tespit edilmiştir. TL'deki değer kaybı, hâlihazırda içeride portföy yatırımı bulunan yabancılar için zarar etme anlamına geldiğinden portföy yatırımları üzerinde negatif bir etki oluşturması zaten beklenmektedir. Öte yandan, henüz piyasaya girmemiş olan ya da içerideyken stop-loss uygulaması ile zarar etmeden dışarı çıkan yatırımcıların portföy yatırımlarını artırması beklenmektedir. Söz konusu dönemde böyle bir etkinin oluşmaması yerli para birimindeki değer kayıplarının yabancı yatırımcılar açısından ülke ekonomisi için kırılganlık göstergesi olarak algılandığına işaret etmektedir. Sonuç olarak, elde edilen bulgular, yabancıların portföy yatırımı kararlarında hem VIX korku endeksini hem de kuru dikkate aldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Portföy yatırımları, korku endeksi, NARDL

Jel kodları: F32, D84, C30

⁵⁴ Araş.Gör.Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, mervealtin@anadolu.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0002-5708-6242>

The Nexus of The Digitalization and Labor Productivity: A Research on Turkey

Pınar KOÇ

Gümüşhane University, The Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of
Economics, ptorun@gumushane.edu.tr

Scientific and technological developments have caused crucial changes in labor markets by changing the structure of production and consumption. Therefore digital transformation which accelerated in the 2010's is expected to influence unemployment rates, factor productivity, the quality of labor and the sectoral distribution of employment. The purpose of this study is to analyzed causal relationship between digitalization and labor productivity in Turkey for the period of 2007-2021. Digital Economy and Society Index calculated by author was used as a proxy for digitalization. The index is composed of five main components and it was calculated by using 16 variables related to digital technology use. Labor productivity Index obtained from the OECD database represents labor productivity. Symmetric causality test was applied to analyze the causal relationships between digitalization and labor productivity. According to the results of the study, there is no causality between digitalization and labor productivity for Turkey. The finding can be explained by that digitalization process is still in its infancy.

Jel Codes: Q3, J20, J240

Key Words: Digital Economy, Labor Productivity, Symmetric Causality.

MIST Ülkelerinde Ekonomik Büyüme ve Dijitalleşme Arasındaki İlişki: Panel Veri Analizi

Gökhan KONAT⁵⁵
Zerrin DÜRRÜ⁵⁶

Dijital teknolojilerinin öneminin ve payının küresel ekonomide artması, ekonomik büyüme için de bir girdi kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Dijitalleşmeye doğru hızlıca yön değiştiren dünya ekonomilerinde bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı ekonomik ve ticari iş ve işlem yapma kapasitesi dijital ekonominin dinamiklerini de etkilemektedir. Teknolojik bir reform olarak değerlendirilen dijital teknolojilerden elde edilen ekonomik çıktının artırılması dijital altyapı, dijital yetenek, dijitalleşmenin ekonomik büyümedeki payı ile yakından ilişkili olarak gösterilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim ve kullanım da dijitalleşme üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Hem bireylerin hem işletmelerin dijital kanal üzerinden ticarete entegrasyonları, dijital girişimcilik aracılığıyla ivme kazanmakta ve aynı zamanda büyüme odaklı dijitalleşme politikaları için de sürdürülebilir hedeflere imkan sağlamaktadır. Buna bağlı olarak dijitalleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkinliğinin ve rekabet üstünlüğünün daha da artırılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi ve yatırımların artırılması ile mümkün olabilmektedir. Nitekim, hedeflenen ekonomik refaha ulaşmada ağırlıklı olarak önem kazanan dijital sahada işlem hacminin artmasında mobil ve sabit ağlarda geniş bant ağ erişim ve kullanım düzeylerinin belirleyici değişkenler olduğu belirtilmektedir.

Bu bağlamda MIST ülkeleri (Meksika, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye) için panel veri yöntemlerinden faydalanarak ekonometrik analizler gerçekleştirilmiştir. İki ayrı model kurularak karşılaştırmalı sonuçlar elde edilmek istenmiştir. İlk modelde bağımlı değişken olarak kişi başı GSYİH (sabit 2015 ABD Doları) verisi ve bağımsız değişken olarak ise sabit ağlarda geniş bant ağ erişim abonelikleri (100 kişi başına), sanayileşme (GSYİH'nın yüzdesi), brüt sermaye oluşumu (GSYİH'nın yüzdesi) ve ticaret (GSYİH'nın yüzdesi) verisi kullanılmıştır. İkinci modelde bağımlı ve bağımsız değişkenler aynı tutulmuş sadece sabit abonelikler (100 kişi başına) yerine mobil hücresel abonelikler (100 kişi başına) verisi kullanılmıştır. Öncelikle değişkenlerin durağanlık mertebeleri Im, Peseran ve Shin (IPS, 2003) panel birim kök testi ile araştırılmış ve bütün değişkenlerin farkı alındıktan sonra durağan hale geldiği görülmüştür. Dikkate alınan iki model için Engle-Granger temelli Kao (1999) panel eşbütünleşme analizi gerçekleştirilmiştir. Sabit aboneliklerin dikkate alındığı model için eşbütünleşme ilişkisi mevcut değil iken, mobil hücresel aboneliklerin dikkate alındığı model için eşbütünleşme ilişkisi olduğu görülmektedir. Eşbütünleşme ilişkisi olan model için katsayıların homojenliği ve heterojenliği Delta Test ile araştırılmış ve katsayıların heterojen olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla heterojen tahmin ediciler kullanılarak tahmin edilen uzun dönem modeline göre modelde dikkate alınan

⁵⁵Arş. Gör. Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İİBF, Ekonometri Bölümü, Bolu, Türkiye, gokhan.konat@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0964-7893

⁵⁶Öğr. Gör. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Göksun MYO, zdurru@ksu.edu.tr

bütün değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görölmektedir. Ayrıca, mobil hücrel abonelikler ve sanayileşme değişkenleri ekonomik büyüme ile pozitif olarak ilişkiyken, brüt sermaye oluşumu ve ticaret değişkenleri değişkenleri negatif olarak ilişkili olduğu görölmektedir. Dijital teknoloji çağında, istikrarlı ekonomi büyümede istenen hedeflere ulaşmak için politika yapıcılarının politikalarını daha iyi formüle etmeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Ekonomi, Ekonomik Büyüme, Panel Veri, Eşbütünleşme.

Jel Kodu: O3, E0, C4

Türk Üniversitelerinde İstihdam Edilen İktisatçı Akademisyenlerinin Yayın Performansının Değerlendirilmesi

Aziz KUTLAR⁵⁷

Elveda ÖZDİLEK⁵⁸

Her geçen gün üniversite sayılarının artması ile akademik personel sayısı dolayısıyla da akademik yayın sayısı artış göstermektedir. Böylece akademik anlamda oluşan rekabet ortamı performans ve verimliliğin önemini artırmaktadır. Sosyal bilimlerde diğer bilimlere nazaran somut çıktılar elde etmek daha zor olmakla birlikte verimliliği ölçme çabası sosyal bilim dallarında da hep var olmuştur. Bu bağlamda çalışmamızda Türk üniversitelerinde istihdam edilen iktisatçıların yayın performansı değerlendirilecektir. Örneklemin sınırlarını daraltabilmek adına incelemeye “doktora tez danışmanlığı yapan öğretim üyeleri” dahil edilmiştir. İstatistiki teknikler kullanılarak 2015-2021 yılları arasında Emerging Sources Citation Index (ESCI) kapsamında yayınlanan çalışmaların incelenmesi sonucunda danışmanların yürüttüğü tez sayısı ile yayın sayısı arasında net bir korelasyon olmadığı saptanmıştır. Ayrıca daha kurumsal üniversitelerin ESCI kapsamında yayın performansının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İktisatçıların Verimliliği, Lisansüstü Eğitim, Üniversite Sıralamaları.

Jel kodu: A20, J24

⁵⁷ Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, SBF, İktisat Bölümü, akutlar@sakarya.edu.tr, 0000-0001-9080-3672.

⁵⁸ Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, SBF, İktisat Bölümü elvedaozdilek@sakarya.edu.tr, 0000-0003-0737-0971.

**Time-Varying Causation Relations of Components of Monetary Transmission
Mechanism: The Case of Turkey
Ömer LİMANLI⁵⁹, Yusuf YALÇINKAYA⁶⁰**

In order for the monetary policy to be implemented to be successful, the monetary transmission mechanism must be well observed. Studies in the economics literature have focused on the effectiveness and causality of the components of monetary transmission mechanism. This study demonstrates how the causal connection of monetary transmission mechanism components on industrial production changes over time. The analysis was carried out for the floating exchange rate regime period, which began to be implemented after the November 2000 - February 2001 Economic Crisis in the Turkish economy. During the period covered in this study, the 2008 Global Financial Crisis was experienced. Following the crisis, most of the central banks have started to implement unconventional monetary policies, and finally Covid-19 occurred. All these developments make this study more significant. Time-varying Granger causality test, which shows the change in the data-driven discovery of change points in causal relationships, was applied as the method of analysis. With this approach, evidence was found on the Granger causality running from money supply (M1) and 3-month Treasury Bill to industrial production.

Key Words: Time-varying Granger Causality Tests, Central Bank Monetary Policy, Monetary Transmission Mechanism

JEL Codes: C32, E42, E58

⁵⁹ Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi
omerlimanli@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6897-4253

⁶⁰ Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
yalinkaya@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8452-456X

Analysis of the Relationship Between Credit Default Swap (CDS) and Exchange Rates - Stock Market Closing Indices: Turkey-Brazil Analysis

Nilcan MERT⁶¹

Mustafa Caner TİMUR⁶²

In today's our modern world, international capital and financial flows have accelerated due to globalization and technology. This situation also brought some financial risks. Credit Default Swap (CDS) is a derivative instrument that undertakes the duty of insurance against the risk of default by the debtor. In this study, the relationship between credit default swap (CDS) and USD/TL exchange rate and BIST100 Index and USD/BRL exchange rate and BOVESPA index was investigated using the daily data set for the time between 11.06.2018- 07.05.2021. Due to the use of daily data in the study, Autoregressive Conditional Changing Variance (ARCH), Generalized Autoregressive Conditional Heteroskedastic (GARCH) and CCC-GARCH models were used. According to the results obtained in the study, CDS returns affect exchange rate returns negatively for Turkey and positively for Brazil; It has been determined that exchange rate returns affect CDS returns in the same direction in both countries. It has been observed that the stock market index returns affect the CDS returns of both countries in the opposite direction. In addition, it has been observed that there is no spill over effect between exchange rate and stock market index returns and CDS returns.

Keywords: Foreign Exchange, Monetary Policy, Central Banks and Their Policies

JEL Codes: F31, F33,E58

⁶¹ Assistant professor, Ardahan University/ Faculty of Economics and Administrative Sciences, Economics, nilcanmert@ardahan.edu.tr, 0000-0002-4065-4768.

⁶² Research Assistant Dr., Ardahan University/ Faculty of Economics and Administrative Sciences, Economics, mustafacanertimur@ardahan.edu.tr, 0000-0002-3259-8495.

Kriptopara ve Teknoloji Endeksleri Arasında Volatilite Etkileşiminin Araştırılması

Dr. Sümeyra UZUN⁶³

Dr. Ebubekir MOLLAHMETOĞLU⁶⁴

Beşeri sermayenin ekonomilerde etkinliğini arttırması ve teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesi finans sektöründe de dönüşümleri hızlandırmaktadır. Teknoloji temelli finansal gelişmelerden birisi olan, bilişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak günümüzde dijital biçimde sunulan kriptopara birimleri de yaşanan bu dönüşümlerden birisidir. Çalışmada, ülkelerin pay piyasası verileri kullanılarak hesaplanan teknoloji endeksleri ile likidite ve piyasa değeri kriterine göre hesaplanan S&P Kriptopara Geniş Dijital Piyasa Endeksi ve en yüksek işlem hacmine sahip on kripto para birimi ile oluşturulan S&P Kriptopara İlk 10 Eşit Ağırlık Endeksi arasındaki volatilite etkileşimi Dinamik Korelasyonlu Çok Değişkenli Volatilite Modeli (DCC-MSV) ile incelenmiştir. 18/03/2018-08/06/2022 tarihleri arasında yerli para birimleri ile Bitcoin işlemi yapan ve işlem hacmi sıralamasında en yüksek ilk çeyrekte yer alan Çin, Güney Afrika, Hindistan, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinin verileri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; Çin teknoloji endeksi ve S&P Kriptopara İlk 10 Endeksinde volatilite kalıcılığı ve volatilite kümelenmeleri olduğu görülmüştür. Ayrıca Çin teknoloji endeksinden S&P Kriptopara İlk 10 Endeksine volatilite aktarım parametresinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çin teknoloji endeksi ile S&P Kriptopara Dijital Piyasa Endeksinde de volatilite kalıcılığı ve volatilite kümelenmeleri olduğu görülmüştür. Ayrıca, S&P Kriptopara Dijital Piyasa Endeksinden, Çin teknoloji endeksine volatilite aktarım parametresi anlamlı çıkmıştır. Güney Afrika, Hindistan, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri teknoloji endeksleri S&P Kriptopara İlk 10 Endeksi ve S&P Kriptopara Dijital Piyasa Endeksi volatilite şoklarının kalıcı olduğu ve volatilite kümelenmelerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, volatilite aktarım parametreleri anlamsız çıktığı için ikiyeşerli olarak endeksler arasında volatilite aktarımı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ülke endeksleri ile S&P Kriptopara İlk 10 Endeksi ve S&P Kriptopara Dijital Piyasa Endeksi arasında pozitif yönlü ve zamana bağlı olarak değişen bir korelasyon ilişkisi saptanmıştır. Genel olarak elde edilen sonuçlar; gerek yatırım gerekse portföy stratejilerinin oluşturulmasında karar alıcılar için önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Volatilite Etkileşimi, Teknoloji endeksi

Jel Kodu: C58, G11, G15

⁶³ İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Finans Anabilim Dalı, Mail: sumeyrauzun@istanbul.edu.tr

⁶⁴ İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Finans Anabilim Dalı, Mail: ebubekirm@istanbul.edu.tr

A STUDY ON THE ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN STOCK- BOND MARKET UNCERTAINTY AND SELECTED FINANCIAL INDICATORS**ESRA N. KILCI⁶⁵**

In parallel with increasing uncertainty in financial markets, there becomes a deterioration in investor risk perception resulting in fluctuations in the stock markets, bond markets, exchange rates and interest rates. Particularly in emerging market economies, where economic and political risk is high, sudden capital outflows occur, and therefore financial fragility is high, a turbulence might easily turn into a currency crisis, as a result of the dramatic changes experienced in foreign exchange rates. Many researches in the academic literature point out the negative effects of uncertainty on the financial outlook. In this regard, markedly increased uncertainty in financial markets and high volatility in asset prices during periods of economic crisis, war, natural disasters and epidemics are followed by the market participants and the regulatory and supervisory authorities. Hence, investment strategies are being revised, while the necessary measures are taken by the regulatory and supervisory authorities. The objective of this study is to examine the relationship between uncertainty and selected financial indicators in the period covering the last twenty years, through the EAGLE countries, by using an econometric analysis and to try to make a general assessment through the emerging market countries. The analysis employs the Fourier approach, which is used in many current studies and allows for structural breaks. The findings show that uncertainty has a positive and significant effect on the financial indicators for emerging market countries in the analysis period.

Keywords: uncertainty, financial indicators, Fourier approach

JEL Codes: G10, C40, G40

⁶⁵ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, SABİF, Sağlık Ekonomisi Ana Bilim Dalı, esra.kilci@istanbul.edu.tr, [Orcid.org/0000-0002-2239-4560](https://orcid.org/0000-0002-2239-4560).

**THE IMPACT OF ECONOMIC GROWTH, HEALTH EXPENDITURES, AND
EDUCATION EXPENDITURES ON LIFE EXPECTANCY IN EMERGING ECONOMIES**
Mustafa NAIMOĞLU⁶⁶

Countries are divided into developed countries and developing countries according to their economic levels. The majority of the world's countries are developing countries. Emerging economies, on the other hand, have a special place among developing economies. The reason for this is the high growth rates these countries have. The high growth rates achieved by emerging economies are higher than the global economic growth rate. Therefore, these economies act as the leverage of the global economy. Therefore, life expectancy in these economies is a matter of curiosity. Therefore, this study investigates the effects of health expenditures, education expenditures, and economic growth on life expectancy for emerging economies in the 2002-2020 period. In the study, in which the panel estimation method was used, explanatory variables for emerging economies have significant effects on life expectancy. Especially with the COVID-19 global epidemic, health expenditures are important for life expectancy in emerging economies. Increasing education expenditures lead to an increase in life expectancy. It is also important for life expectancy as higher economic growth leads to increased welfare in emerging economies.

Keywords: Health-Education Expenditures, Economic Growth, Life expectancy, Emerging Economies

JEL Codes: A1, I15, I25.

⁶⁶ Dr., Bingol University, Department of Economics, mnaimoglu@bingol.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9684-159X

DETERMINANTS OF POVERTY IN TURKEY WITH THE FOURIER APPROACH

Mustafa NAİMOĞLU⁶⁷

Turkey is an important economy in terms of its high social and economic potential. In addition, the Turkish economy is an economy that is among the primary advanced market economies among the emerging market economies. In this study, the effects of income inequality, renewable energy consumption, and economic growth on poverty in Turkey are investigated for the period 1990-2019. The stationarity of the variables was investigated with standard ADF and Fourier ADF methods. Since all the variables were stationary at the first difference, the cointegration relationship between the variables was examined. In the study using the Fourier cointegration test, a long-term relationship was found. The cointegration estimation results showed that the effects of the variables on poverty were significant. According to empirical findings, it has been shown that income inequality causes an increase in poverty. On the other hand, higher economic growth is necessary for poverty reduction. In addition, the use of renewable energy offers important opportunities for poverty reduction in Turkey. Therefore, environmentally oriented renewable energy policies are important for Turkey. In addition, with increasing economic growth, the use of energy-efficient technologies should be increased. Reducing income inequality is necessary to reduce poverty..

Keywords: Income Inequality, Green Energy, Economic Growth. Poverty, Turkey

JEL Codes: D33, Q20, O47, I32.

⁶⁷ Dr., Bingol University, Department of Economics, mnaimoglu@bingol.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9684-159X

ENERJİ TÜKETİMİNİN İKTİSADİ BÜYÜMEYE ETKİSİ: BRIC ÜLKELERİ İÇİN PANEL EŞBÜTÜNLEŞME ANALİZİ

Bahar Oğul⁶⁸

Enerji, geçmişten beri ihtiyaç duyulan temel bir gereksinimdir. Sanayileşme sürecinin hızlanması, nüfus artışları ve teknolojiye ilerlemeler enerji talebini artırmıştır. Kıt olan enerji faktörü, ülke ekonomilerini farklı arayışlara yöneltmiştir. Günümüzde enerji girdisi, ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla üretim sürecini oluşturan faktörlerden biri olarak görülmesinin yanı sıra bu konuda farklı görüşler de literatürde bulunmaktadır. Bu çalışmada enerji tüketimi ve ekonomik büyüme ilişkisi, 2000-2019 dönemine ait yıllık verilerle BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) ülkeleri için incelenmektedir. Dinamik panel veri analizi yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada, yatay kesit bağımlılığını ve heterojenliği dikkate alan Westerlund (2006) panel eşbütünleşme testi ve Pesaran (2006) tarafından geliştirilen Common Correlated Effects (CCE) yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, BRIC ülkelerine ait panel genelinde enerji tüketimindeki artışın ekonomik büyümeyi artırdığı yönündedir. Ülkeler ayrı ayrı incelendiğinde ise Brezilya, Rusya ve Hindistan’da enerji tüketimindeki %1’lik bir artış sırasıyla ekonomik büyümeyi; %0.72, %1.14 ve %0.99 artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Tüketimi, Ekonomik Büyüme, BRIC Ülkeleri, Dinamik Panel Veri

JEL Kodları: Q41, O47, C23

⁶⁸YÖK 100/2000 Programı Doktora Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisat Bölümü, baharogul@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-4335-9086

FİNANSALLAŞMANIN İKTİSADİ BÜYÜMEYE ETKİSİ: E7 ÜLKELERİNDEN KANITLAR

Bahar Oğul⁶⁹

Finansal gelişme ve ekonomik büyüme değişkenleri arasındaki ilişkiye dair alan yazında farklı görüşler bulunmaktadır. Özellikle son dönemlerde bu ilişkiye dair incelemeler önemli hale gelmiştir. Bu çalışmada 2000-2019 dönemine ait finansal gelişme endeksi ve ekonomik büyüme verilerinden faydalanılarak E7 ülkeleri (Çin, Hindistan, Brezilya, Meksika, Endonezya, Rusya ve Türkiye) ele alınmaktadır. Dinamik panel veri analiz tekniğinin faydalandığı çalışmada yatay kesit bağımlılığını ve heterojenliği dikkate alan Westerlund (2006) panel eşbütünleşme testi ile Pesaran (2006) tarafından geliştirilen Common Corelated Effects (CCE-Ortak İlişkili Etkiler) yönteminden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre panel genelinde finansal gelişme endeksi değişkeninin uzun dönem katsayısının istatistiki olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Ülkeler incelendiğinde ise finansal gelişme endeksindeki %1'lik bir artışın ekonomik büyümeyi Çin'de %1.18 ve Rusya'da %1.68 artırdığı yönünde bir bulgu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Gelişme, Ekonomik Büyüme, Dinamik Panel Veri, E7 Ülkeleri

JEL Kodları: O16, O47, C23

⁶⁹ YÖK 100/2000 Programı Doktora Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisat Bölümü, baharogul@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-4335-9086

TÜRKİYE EKONOMİSİNDE ENERJİ TÜKETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

İhsan OLUÇ⁷⁰

Enerji tüketimi ekonomik büyüme ve kalkınmanın arkasındaki temel itici güçtür. Ülkeler büyüyüp kalkındıkça enerji tüketimleri artmakta ve enerjiye olan talepleri yükselmektedir. Türkiye gibi enerjide büyük ölçüde dışa bağımlı bir ülkede, artan enerji ihtiyacı aynı zamanda yükselen enerji faturası anlamına gelebilmektedir. Türkiye'nin tasarruf açığı bulunmakta ve ekonomik büyümede dış kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Bu durum ekonomiyi kırılgan hale getirebilmekte artan enerji maliyetleri ise ekonomik büyümeden ödün vermek anlamına gelebilmektedir. Bu nedenle enerji tasarrufu ve enerji tüketiminde verimliliğin artırılması sürdürülebilir kalkınma açısından hayati önemdedir. Genel olarak ekonomide yapısal dönüşüm, Türkiye özelinde ise üretim kompozisyonunda değişim sürdürülebilir enerji patikasının oluşmasına katkı sağlayabilecektir. Enerji tüketiminin arkasındaki etkenler iyi çalışılmış olsa da ekonomik kompleksitenin enerji tüketimi üzerindeki rolü hakkında çok az şey bilinmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı enerji tüketiminin belirleyicileri olarak kabul edilen ekonomik büyüme, enerji fiyatları gibi belirleyicileri ekonomik kompleksite ve karbon ayak izi ile genişletmektir. Yapılan çalışmada Türkiye için 1965-2017 yılları arası ele alınarak ekonomide yapısal dönüşümün, enerji tüketimi üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Değişkenler arasındaki olası ilişkiler literatürde sıkça kullanılan ARDL sınır testi kullanılarak araştırılmıştır. Uzun dönem katsayı tahminleri karşılaştırma yapmak ve sonuçları güçlendirmek amacıyla Tam Değiştirilmiş En Küçük Kareler Yöntemi (FMOLS) ile robust edilmiştir. Yapılan eşbütünleşme testi sonucunda değişkenler arasında uzun dönemde eşbütünleşme ilişkisi bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzun dönem katsayıları incelendiğinde enerji fiyatlarında ve ekonomik kompleksitede artışın enerji tüketimini azaltırken ekonomik büyüme ve karbon ayak izinde artışın enerji tüketimini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Tüketimi, Ekonomik Kompleksite, ARDL Sınır Testi, Türkiye

Jel Kodu: Q41, L16, C50

⁷⁰Doktor Araştırma Görevlisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ihsanoluc@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5167-1862>

DÖVİZ KURU HAREKETLERİNİN TARIMSAL DIŞ TİCARETE ETKİLERİ: TÜRKİYE-AB ÜLKELERİ ÖRNEĞİ⁷¹

Halil İbrahim ÖKTEM⁷²

Zafer ÖZTÜRK⁷³

Döviz kuru bir ülke para biriminin diğer ülke para birimleri karşısındaki değerini gösteren büyüklüğe verilen addır. Söz konusu değişimde meydana gelen artış veya azalışlar, ülkelerin ana ekonomik sektörlerinde üretmiş olduğu malların dış ticaretinde belirleyici bir rol üstlenebilmekte ve sektörel dış ticaret dengelerinde sapmalara neden olabilmektedir. Bu çalışmada döviz kurunun Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile gerçekleştirdiği tarımsal dış ticaret üzerindeki etkilerinin kısa ve uzun dönemde araştırılması amaçlanmaktadır. Çalışmada 2006:01-2021:04 dönemi verileri kullanılarak ARDL-Sınır Testi analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda döviz kurunda yaşanacak değişimlerin uzun dönemde Türkiye'nin AB ülkeleriyle yapmış olduğu tarımsal dış ticaret dengesinde pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ancak kısa dönemde döviz kurunun tarımsal dış ticaret dengesi üzerinde herhangi bir etkisine rastlanmamıştır. Ayrıca çalışmada Türkiye'nin gelirinde yaşanacak artışların tarımsal dış ticaret dengesi üzerinde belirleyici bir rol üstlendiği tespit edilmiştir. Türkiye'nin gelirinin artması hem kısa hem de uzun dönemde tarımsal dış ticaret dengesini negatif etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Döviz Kuru, Tarımsal Dış Ticaret Dengesi, ARDL

JEL Sınıflandırması: Q17, F14, F31

⁷¹ Bu çalışma Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi SBE İktisat Ana Bilim Dalında yürütülmekte olan tezden türetilmiştir.

⁷² Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, SBE İktisat ABD, hibrahim.oktem@gmail.com

⁷³ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, zaferozturk@beun.edu.tr

**IMPORTANCE OF AGRICULTURAL SECTOR IN FOREIGN TRADE: AN
EVALUATION OF DEVELOPMENT AGENCIES IN TURKISH ECONOMY****Sefa ÖZBEK⁷⁴**

The importance of the agricultural sector is great for ensuring the continuity of life of individuals. The agricultural sector constitutes the first driving force in terms of ensuring the sustainability of economic growth and development. The agricultural sector, which has both strategic and economic importance, has recently started to be seriously discussed again. In this process, it has become important to examine the agricultural sector, which has become the most important sector for every country. The accelerating industrialization process and increasing foreign trade volume in Turkey in the post-1980 period also led to some developments in the agricultural sector. In this study, the place of the agricultural sector in terms of foreign trade in the Turkish economy is analyzed descriptively. Evaluations are made in the light of current data and the subject of rural development is included. In this respect, development agencies, whose importance has increased recently, are mentioned and their activities are revealed. The activities of development agencies, agricultural foreign trade and the development of foreign trade in general are examined.

Keywords: Agriculture, Foreign Trade, Rural Development, Development Agencies, Turkey.

JEL Codes: Q17, F13, R11.

⁷⁴ Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Economics Department, sefaozbek@yahoo.com, 0000-0002-1043-2056

INDXX Küresel Dijital Sağlık Endeksi ile Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Sağlık Sektör Endeksleri Arasında Oynaklık Yayılımı

Mustafa Özer

Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat bölümü, Eskişehir, Türkiye, muozer@anadolu.edu.tr

Melik Kamisli

Bilecik Seyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finansa ve Bankacılık Bölümü, Bilecik, Türkiye, melik.kamisli@bilecik.edu.tr

Tüketici tercihlerinde yaşanan değişim ve teknolojik gelişim birçok geleneksel sektörde dönüşüme neden olmuştur. Son yıllarda, özellikle COVID-19 pandemisi ile birlikte sağlık sektöründe önemli düzeyde değişim meydana gelmiştir. Bununla birlikte dijital sağlık hizmetleri sunan ve sağlık platformlarını internet üzerinden kullanıma sunan işletmelerin hizmetlerine olan talep artmıştır. Yatırımcıların temel amacı, iyi çeşitlendirilmiş bir portföy ile riskleri minimize etmek ve maksimum getiri elde etmektir. Bu nedenle portföy dağıtım kararlarında, portföye dahil edilecek varlıklar arasında ilişki olmaması ve aynı zamanda aralarında oynaklık yayılımlarının da bulunmaması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı; dijital sağlık ve geleneksel sağlık hizmeti sunan işletmeler arasındaki oynaklık yayılım ilişkilerinin belirlenebilmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada; 5.31.2016 - 6.09.2022 tarihleri arasında INDXX Küresel Dijital Sağlık Endeksi ve 41 ülkenin sağlık sektörü endeksleri arasındaki oynaklık yayılımı, Hafner ve Herwartz “Varyansta Nedensellik” testi ile analiz edilmiştir. Uygulanan testler sonucunda farklı ülkelerin sağlık sektörleri ile Küresel Dijital Sağlık Endeksi arasında tek yönlü oynaklık ilişkileri belirlenirken; İsviçre, İspanya, İngiltere, Macaristan, Endonezya, Hindistan, İtalya, Japonya ve Suudi Arabistan sağlık sektörü endeksleri ile Küresel Dijital Sağlık Endeksi arasında ise karşılıklı oynaklık yayılımları tespit edilmiştir. Buna karşılık bazı ülkelerde ise oynaklık yayılımı ile ilgili bir kanıt elde edilememiştir.

JEL Kodları: B17, C58, G32

Anahtar Kelimeler: Dijital Sağlık, Oynaklık Yayılımı, Varyansta Nedensellik, Risk Yönetimi

BORSA İSTANBUL'DA İŞLEM GÖREN YENİLENEBİLİR ENERJİ ŞİRKETLERİNİN PAY FİYAT ETKİNLİĞİNİN FOURİER BİRİM KÖK TESTLERİ İLE SINANMASI**Ecem ÖZHAN⁷⁵****Fela ÖZBEY⁷⁶****Serkan Yılmaz KANDIR⁷⁷**

Son birkaç yüzyılda teknolojik gelişmeler ile hızla artan üretim, enerji tüketimini de çok büyük ölçüde artırmıştır. Fosil yakıtların enerji üretiminde aşırı kullanımı ise bu kıt kaynakların tüketiminin hızlanmasının yanı sıra büyük çevre sorunlarına da yol açmıştır. Fosil yakıt tüketiminden dolayı ortaya çıkan ekonomik ve çevresel sorunlar; düşük salınlı, yenilenebilir ve sürdürülebilir olan enerji kaynaklarının kullanımını zorunlu kılmıştır. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bu gerekliliğin farkına varılmış ve son yıllarda yenilenebilir enerji üreten şirketler faaliyete başlamıştır. Günümüzde yenilenebilir enerji üreten ve Borsa İstanbul’da işlem gören 6 şirket mevcuttur.

Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul’da işlem gören ve yenilenebilir enerji üreten şirketlerin pay fiyatlarının zayıf formda etkin olup olmadıklarının araştırılmasıdır. Bu çerçevede, analizler şirketlerin Borsa İstanbul’da işlem görmeye başladıkları tarihten itibaren 03.06.2022 tarihine kadar olan günlük veriler kullanılarak yapılmıştır. Zayıf formda etkinlik bilginin pay fiyatlarına yansımaları olarak tanımlandığından, varlığı ampirik olarak durağanlık (birim kök) testleri ile sınanmaktadır. Serilerde kırılma olması ve bu kırılmaların modellenmemesi durumunda birim kök testlerinin sonuçları yanıltıcı olacağından öncelikle serilerde kırılma olup olmadığı birden fazla kırılmanın varlığını test eden Bai-Peron çoklu kırılma testi ile sınanmıştır. Test neticesinde tüm pay fiyat serilerinde çoklu kırılmalar tespit edildiğinden, pay fiyatlarının etkinliğini test etmek için serilerdeki çoklu kırılmaları dikkate alan Fourier ADF, Fourier LM ve Fourier KPSS durağanlık testleri kullanılmıştır.

Analiz sonuçları %5 önem düzeyinde değerlendirildiğinde, AYDEM Yenilenebilir Enerji A.Ş., PAMEL Yenilenebilir Elektrik Üretim A.Ş. ve SAY Yenilenebilir Enerji Ekipmanları Sanayi ve Ticaret A.Ş. pay fiyatlarının yapılan tüm durağanlık testlerine göre stokastik trend içerdikleri; NATUREL Yenilenebilir Enerji Ticareti A.Ş. pay fiyatlarının da yapılan testlerin çoğunluğuna göre (Fourier ADF testinde sabitli ve trendli model ve Fourier KPSS testinde sabitli model hariç) stokastik trend içerdiği, dolayısı ile bu dört şirketin pay fiyatlarının zayıf formda etkin oldukları sonucuna varılmıştır. HUN Yenilenebilir Enerji Üretim A.Ş. pay fiyatlarının Fourier ADF testinin sonucuna göre stokastik trend içerdiği, ancak Fourier LM ve Fourier KPSS testlerinin sonucuna göre stokastik trend içermediği; benzer şekilde KARTAL Yenilenebilir Enerji Üretim A.Ş. pay fiyatlarının, Fourier ADF testinde sabitli ve trendli model haricinde, stokastik trend içermediği dolayısı ile bu iki şirketin pay fiyatlarının genel olarak

⁷⁵ Arş. Gör., Toros Üniversitesi, İ.İ.S.B.F, İşletme Bölümü, ecem.ozhan@toros.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1528-9460.

⁷⁶ Dr. Öğr. Üyesi., Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., Ekonometri Bölümü, fozbey@cu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1468-6106.

⁷⁷ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, skandir@cu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7686-1099.

zayıf formda etkin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla HUN Yenilenebilir Enerji Üretim A.Ş. ile KARTAL Yenilenebilir Enerji Üretim A.Ş paylarına yatırım yapan yatırımcıların anormal getiri elde etme potansiyeline sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yenilenebilir Enerji Şirketleri, Pay Fiyatları, Fourier Birim Kök Testleri, Piyasa Etkinliği.

Jel Kodu: G14, C22, C58

The Relationships Between Economic Growth and Information Communication Technologies Exports and Imports: Comparison of Turkey and Singapore

Büşra ÖZTÜRK⁷⁸

Mustafa KIRCA⁷⁹

This paper aims to analyze the relationships between economic growth and information communication technologies (ICT) exports and imports in Turkey and Singapore. To this end, annual data consist of the period of 2001 and 2020. The relationships between the variables have been examined applying the Toda-Yamamoto (1995) causality test. As a result of the analysis, there is a bidirectional causality relationship between economic growth and ICT exports and import in Singapore. On the other hand, there is a unidirectional causality relationship from ICT exports and imports to economic growth in Turkey. In line with the findings obtained from analysis, economic policy implications are proposed.

Keywords: Economic Growth, Information Communication Technologies, Toda-Yamamoto Causality Test

JEL Codes: C22, O40, O5

⁷⁸ İktisadi Büyüme ile Bilgi İletişim Teknolojileri İhracatı ve İthalatı Arasındaki İlişkiler: Türkiye ve Singapur Karşılaştırması, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi SBE, Uygulamalı Ekonometri Bölümü, busra350ozturk@hotmail.com, 0000-0002-2250-8134

⁷⁹ İktisadi Büyüme ile Bilgi İletişim Teknolojileri İhracatı ve İthalatı Arasındaki İlişkiler: Türkiye ve Singapur Karşılaştırması, Doç. Dr., Ordu Üniversitesi / Ünye İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, mustafakirca52@gmail.com, 0000-0002-5630-7525

Measurement of the Financial Stress Index for Turkey and Examination of the Dynamic Relationship between FSI and Oil Prices Using the Time-Varying Parameter VAR Approach

Müge SAĞLAM BEZGİN⁸⁰

Emine KARAÇAYIR⁸¹

Oil, which is used in the fields of manufacturing and industry in addition to individual use, is highly important as an energy resource. In terms of economic development, the limited nature of energy resources brings about many problems. Therefore, analyses of oil price changes are a popular topic in the literature. Moreover, as a long process that affects the investment decisions and performance of firms, financial stress originates from disruptions in the markets. Financial stress, which has negative effects on the real economy, has constituted the basis of financial crises in time. Following crises that have been experienced, increasing attention has been focused on the concept of financial stress. Disruptions in the economy, increased uncertainties, and fluctuations in asset prices have led to the development of the Financial Stress Index (FSI). Not only does the index consist of the combination of several variables, but it also demonstrates effects on economic indicators in that it can present relationships with a single variable. The purpose of this study is to create a Financial Stress Index for Turkey (FSI-T) and investigate the relationship between this index and changes in oil prices. In the development of this index, this study utilized Borsa Istanbul (BIST) 100 Index returns, a BIST 100 Index GARCH (1,1) model for expressing volatility, differences between 10-year and 2-year bond yields for the measurement of the debit spread in Turkey, the Exchange Market Pressure Index that is calculated using the real USD/TRY exchange rate and changes in reserves, and the BIST Banks Index. In the study where monthly data for the period between January 2010 and May 2022 were used, after developing the FSI, the TVP-VAR model was predicted using the Brent Oil Prices variable. This model allows the prediction of parameters for each period. This way, the effects of structural changes and fluctuations originating from economic and financial crises on the coefficients can be determined. To predict time-varying parameters in terms of hidden latent variables, the Markov-Chain Monte Carlo (MCMC) method was used. As a result of the study, it was determined that FSI-T responded to the shocks that occurred in oil prices.

Keywords: Financial crisis, financial stress, time series analysis, TVP-VAR Model

JEL Codes: G01, C1, Q4

⁸⁰ Arş.Gör.Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mugesaglam@kmu.edu.tr. ORCID: 0000-0001-8674-2707.

⁸¹ Arş.Gör.Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, eminekalayci@kmu.edu.tr. ORCID: 0000-0003-0512-9084.

An Essay on the Relationship between Modern Education and Inequality: Panel Data Analysis (2010-2019)

Muhlis Selman Sağlam⁸²

Although education is based on a past as old as the history of humanity, the school is one of the modern institutions that are the reflections of the modern society. In the post-modern reality we live in, a critical view towards the institutions brought by modernity is also presented to the educational institution through the school institution. Our research has examined the critical approaches brought by the conceptualization of "deschooling of society" in the context of education and inequality, and in particular the relationship between education inequality and human inequality. In our study, the claims made from the literature were tested with the panel data model. The relationship between education and inequality has been tested with the data of a total of 45 countries for the years 2010-2019 in 3 country groups grouped within the scope of development. While the rate of inequality in education in determining human inequality is high for developing countries, this effect decreases as the development of the country increases. For developing countries and subgroups of developed countries, spending on education is meaningless in explaining human inequality. On the other hand, expenditures on education sector in upper group developed countries are meaningful in explaining human inequality. While every 1-year increase in the average education year is more effective in reducing human inequality in developing countries, this effect is gradually decreasing in developed countries, especially in upper group developed countries. In developing and subgroup developed countries, the rate of explaining human inequality by education-related variables is very close to each other. On the other hand, this rate drops to almost half in upper group developed countries. This situation shows that the upper group developed countries have solved the problems related to education within the scope of human inequality to a large extent compared to other groups.

Keywords: education, inequality, human inequality, schooling

JEL-Codes: I21, I24, I28

⁸² Res. Ast., Çanakkale Onsekiz Mart University, The Faculty of Political Sciences, Department of Economics, selman.saglam@comu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2035-221X>

The Political Economy of Digitalization: Has Labor Transformed?

Muhlis Selman Sağlam⁸³

Every recent development in the field of digitalization brings a structural break over. It is also possible to see this break in the concept of labor. Especially after the Industrial Revolution, with the increase in mechanization, workers emerged and the transformation of the concept of labor was discussed critically through this working class. Today, with digitalization replacing mechanization, both the nature of the working class and the concept of labor have undergone a transformation again. In our study, how the phenomenon of digitalization transforms labor through the working class will be discussed with a critical perspective.

Keywords: digitalization, digital economy, political economy, labor

JEL-Codes: B5, J01, O39,

⁸³ Res. Ast., Çanakkale Onsekiz Mart University, The Faculty of Political Sciences, Department of Economics, selman.saglam@comu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2035-221X>

**FİNANSAL PİYASALARDA BLOCKCHAIN TEKNOLOJİSİNİN BENİMSENMESİNDE
KRİTİK FAKTÖRLER : ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİNDEN BWM
İLE BİR DEĞERLENDİRME**

**CRITICAL FACTORS IN THE ADOPTION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY IN
FINANCIAL MARKETS: AN ASSESSMENT WITH BWM FROM MULTI CRITERIA
DECISION-MAKING METHODS**

Esengül SALİHOĞLU⁸⁴

Engin KARAKIŞ⁸⁵

Blockchain technology is presented as a groundbreaking innovation in every field. Although there are many publications examining blockchain technology in the literature, most of the publications focus on the technological innovation part. In this study, the prominent factors in the adoption of blockchain technology were examined, and it was aimed to fill the gap in the literature on this subject.

It is seen that many criteria are effective in deciding on the use of blockchain technology, and some criteria contradict each other. Multi-criteria decision making (MCDM) methods have been developed for the solution of problems in which many conflicting criteria are effective. In the study, the Best-Worst Method, which is one of the MCDM methods and is included in the subjective weighting methods, was used. In this direction, 9 decision criteria determined in the process of adapting to Blockchain technology were evaluated by 10 decision-makers who are experts in their fields. According to the results of the analysis carried out on the aforementioned evaluations, it has been seen that "System security," "Accessibility and usability," "Legislation and legal regulation adequacy of countries," and "Transaction and transfer speed" are the prominent criteria.

Keywords: Financial Markets, Blockchain Technology, Multi-Criteria Decision Making, Best-Worst Method

Jel Classification Codes: G20, O33, C6

⁸⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet Sosyal Bilimler MYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, esalihoglu@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0002-2005-1986.

⁸⁵ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İ.İ.B.F. Ekonometri Bölümü, ekarakis@cumhuriyet.edu.tr, 0000-0003-1271-1742

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL BANKING AND ECONOMIC GROWTH IN TURKEY

Dr. Sultan SARI⁸⁶

The biggest share of total assets in Turkish financial system is banks'. Banks are very important financial intermediary and so essential in the financial system. In addition, they are pioneer with financial technology (fintech) used while operating because they invest technology for long years. Digital transformation is one of these technological innovations. The digital banking includes banking operations by internet and mobil channels. In these study, it is examined the relationship between digital banking and economic growth in Turkey with quarterly data between 2011.1 - 2021.4 periods by Robus Least Square Method. Digital banking data, which means total financial size operated by internet and mobil channels, got from BAT (The Banks Association of Türkiye). According to analysis findings, there is a negative and statistically meaningful relationship between digital banking and growth.

Keywords: digital banking, economic growth, Robust Least Square

JEL Classification: C32, E44, O47

⁸⁶ **ORCID ID:** 0000-0002-8670-3625, sarisultan51@gmail.com

THE RELATIONSHIP BETWEEN GEOGRAPHIC CONCENTRATION IN BANKING CREDITS AND RISK –RETURN

Dr. Sultan SARI⁸⁷

Banks are important financial intermediaries. Banks have an important share in Turkish financial system. Banking, as sector, has a leading role in shaping the economic structure of the country. The basic operation is crediting and so their main risk is credit risk. Credit risk simply means a fail of repayment on a loan. “Geographic concentration” one of the factors that increase “concentration risk” and so “credit risk”. Banks follow and control all concentration for risk and returns. However, it is also important for banking sector stability along with macroeconomic stability as well. In this perspective, it is thought that banking sector must be considered as a whole, so geographic credit concentration and credit risk-return relationship in the Turkish banking sector is analysed by Auto-Regressive Distributed Lag model (ARDL) with the quarterly credit risk, ROE, non-performing loans rate, credits/ assets, credit/deposit rate, equity rate, Herfindahl-Hirschman Index calculated from province credit shares, growth rate, reel effective exchange data between 2010.1– 2021.3. As the concentration index, it is used Herfindahl Hirschman Index. According to the analysis findings, there is a negative statistically meaningful relationship between geographic concentration and credit risk. It means that geographic concentration does not lead to increase credit risk. There is a positive and statistically meaningful relationship between other banking variables, non-performing loans rate, credit/deposit rate, equity rate and credit risk. In addition, there is a negative statistically meaningful relationship between macroeconomic variables, growth and reel effective exchange. Moreover, there is positive relationship between geographic concentration in banking credit and return on equity (ROE). Shortly, as geographic concentration on Turkish banking sectors’ loans does not increase the credit risk and also affects positively return on equity.

Keywords: geographic credit concentration, credit risk, returns on equity (ROE), ARDL-bound test, Herfindahl Hirschman Index,

JEL Classification: E44, G21, C32

⁸⁷ **ORCID ID:** 0000-0002-8670-3625, sarisultan51@gmail.com

Non-Cooperative Matrix Games with Interval Payoffs

G. Selin Savaşkan⁸⁸, Aykut Or⁸⁹

This work aims to provide a perspective on matrix games with interval payoff. To date, various methods have been developed and introduced to solve these games. We study two-person zero-sum (or non-zero-sum) games with interval payoff where all the entries are interval numbers. Several methods, such as the graphical and linear programming methods, have been adapted to such games. We investigate the characterization of these games, some solution concepts, and the relation between game value and algebraic properties of matrices.

Keywords: Matrix games, Interval Payoffs, Interval Number.

⁸⁸Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Political Science, Department of Economics

⁸⁹Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Mathematics

**TEKNOLOJİK İLERLEME VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: YAPAY SİNİR AĞLARI
YÖNTEMİ İLE TÜRKİYE ÖRNEĞİ****TECHNOLOGICAL PROGRESS AND ECONOMIC GROWTH RELATIONSHIP: THE
CASE OF TURKEY WITH ARTIFICIAL NETWORKS METHODS**

Nazlı SEYHAN

Gümüşhane Üniversitesi İ.İ.B.F

nazliarik@gumushane.edu.tr

Orcid: 0000-0003-0759-9119

Burak SEYHAN

Gümüşhane Üniversitesi İ.İ.B.F

burakseyhan@gumushane.edu.tr

Orcid: 0000-0003-1026-1805

It is seen that patent and R&D expenditures have also become effective on the economic growth of countries as technology has become compulsory in daily life. In this study, the relationship between patent expenditures, R&D expenditures, capital, trade openness variables and economic growth variables was modeled with causality test and artificial neural networks, using annual data for the Turkish economy for the period 1996-2017. Although the variables mentioned with different methods in the literature are partially addressed, there are no studies that examine them with artificial neural networks and it is thought that this study will contribute to the literature in this respect. The analyzes in the study were carried out in EVIEWS and MATLAB R2021 program and network modeling was done using NARX network. 70% of the data set is reserved for training, 15% for validity, and the remaining 15% for testing. MSE values were used for performance measure. In the findings, the number of hidden layers was tried with different alternatives and the best result was obtained when 10. A significant model was obtained with $R^2=0.9967$, $MSE=0.0008$ values. In addition, the prediction values were obtained with the help of the artificial neural network model. As a result of the study, it is seen that artificial neural networks perform successfully in modeling the relationship between economic growth and technological progress.

Keywords: Economic growth, Technological progress, Artificial neural networks.

The relationship between high technology, government expenditures, economic growth and human capital in Turkey: The Fourier ARDL approach

Emrah SOFUOĞLU⁹⁰

The concept of human capital generally refers to the knowledge, skills and experience that an individual can use in the production process. Therefore, human capital has an important role in economic development, technological development and increasing the welfare level of citizens. This study investigates how government expenditures, per capita GDP and high technology exports affect human capital in Turkey. For this purpose, the study covers the period 1990-2019 by using the Fourier ARDL (FARDL) approach. According to the FARDL test results, there is a long-term cointegration relationship between the variables. In order to examine the long-term relationship, we use long-term coefficient estimation based on the FARDL model. The findings indicate that government expenditures, GDP per capita and high technology exports increase human capital in Turkey.

Keywords: Human capital, high-tech exports, government expenditures, Fourier ARDL

JEL codes: C1, O1, O3

⁹⁰ Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Merkez, Kırşehir, emrahsofuoglu@gmail.com

BIST TEKNOLOJİ ENDEKSİNDE COVID-19 DÖNEMİNDE OLUŞAN SPEKÜLATİF BALONLARIN BELİRLENMESİ: GSADF YAKLAŞIMI

Elif SANLI⁹¹

Fela ÖZBEY⁹²

Serkan Yılmaz KANDIR⁹³

2019 yılının son günlerinde Çin'in Wuhan kentinde görülen ilk vakaların ardından hızla tüm dünyaya yayılan Covid-19, 2020 yılının ilk çeyreğinde pandemi ilan edilmesi ile bütün dünyayı hem sağlık hem de ekonomi yönünden derinden etkilemiştir. Uluslararası ticarete kısıtlamalar, seyahat yasakları ve üretime ara verilmesi gibi tedbirler dünya ticaretinin durma noktasına gelmesine ve piyasalarda büyük belirsizliğe neden olmuştur. Ekonomiler ve finansal piyasaların yanı sıra, kısıtlamalar ve uzun dönemli kapanmalar aynı zamanda yaşam biçimlerini de zorunlu olarak değiştirmiştir. Başta uzaktan eğitim olmak üzere birçok iş kolunda uzaktan çalışılmaya geçilmesi, bilgisayar, tablet, akıllı telefon, internet gibi yüksek teknoloji ürünlerine talebi arttırmıştır. Bu teknolojik ürünlere talebin artması, bu teknolojileri üreten ve satan şirketlerin pay senetlerine talebi de artırmıştır. Gerek finansal araçlara ve gerekse teknolojik ürünlere olan talep artışı nedeni ile teknoloji şirketlerinin pay fiyatlarında da olağanüstü artışlar gözlenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul'da işlem gören teknoloji şirketlerinin pay fiyatlarından oluşan BIST Teknoloji (XUTEK) endeksinde Covid-19 pandemi döneminde fiyat balonlarının oluşup oluşmadığını araştırmaktır. Bu bağlamda, Türkiye'de ilk pozitif vakanın rapor edildiği 11.03.2020 tarihinden 31.05.2022 tarihine kadar olan dönemi kapsayan XUTEK endeksinin günlük değerlerinden oluşan seriye Genelleştirilmiş Eküs Arttırılmış Dickey-Fuller (Generalized Supremum Augmented Dickey-Fuller, GSADF) testi uygulanmıştır. Bu yöntem, serilerin analizi esnasında yapısal kırılmaları ve doğrusal olmayan yapıları dikkate alarak modelde çoklu spekülatif balonların sayısını ve tarihini tespit etmekte ve standart birim kök testlerinden daha hassas ölçüm yapılabilmektedir.

Çalışma sonucunda BIST Teknoloji endeksinde 23.07.2020 - 29.07.2020 ve 19.11.2021 - 15.12.2021 tarihleri arasında fiyat balonlarının oluşumu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: BIST Teknoloji endeksi, Fiyat balonları, GSADF testi

Jel Kodları: G10, C22, C58

⁹¹ Doktora öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans Doktora Programı, elifssanli@gmail.com, ORCID ID: 0000- 0001- 8915- 2235.

⁹² Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., Ekonometri Bölümü, fozbey@cu.edu.tr, ORCID ID: 0000- 0003-1468- 6106.

⁹³ Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, skandir@cu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002- 7686-1099.

**Gelişmekte Olan Ekonomilerde Uygulanan Toprak Reformu Politikalarının
Ekonomik ve Sosyopolitik Etkileri**
**Economic and Sociopolitical Effects of Land Reform Policies in Developing
Economies**

Okan ŞENOL

Meral ALTAN

Uluslararası ekonominin 18. Yüzyıl sonuna değin tarım ekonomisi şeklinde ilerlemesi, tarım üretiminin yapıldığı arazilerin önemli bir gelir ve servet kaynağı olmasına sebep olmuştur. Geleneksel üretim ilişkilerinin geçerliliğini koruduğu ve servet birikiminin toprak mülkiyeti ile sağlandığı ekonomilerin yerini sanayileşme süreci aldığı anda ise tarım sektöründe verimliliğin artırılması ve kapitalist üretim ilişkilerinin sağlanması hedeflenmiştir.

Tarım arazilerinin mülkiyetine yönelik gerçekleştirilen uygulamaların ilk örneklerini sanayileşme sürecine giren gelişmiş ekonomilerde görmek mümkündür. Bu ekonomilerdeki tarım arazileri, söz konusu arazilerin verimliliğini artırmak ve kırsal bölgelerde kapitalist üretim ilişkilerinin sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiş, dolayısıyla bu ekonomilerde gelir ve servet dağılımı ile ekonomik sınıflar arasındaki bölüşüm yapısının değiştirilmesine yönelik herhangi bir amaç benimsenmemiştir.

Çevre ekonomi özelliği taşıyan gelişmekte olan ekonomilerde, 1930'lu yıllardan uygulamaya konan toprak reformu politikaları, gelişmiş ekonomilerdeki uygulamalardan farklı dinamiklere sahip olmuştur. Sanayileşme sürecini tamamlayamayan bu ekonomilerin tarım ekonomileri olarak kalmaları nedeniyle, gelir ve servetin en önemli belirleyicisi tarım arazilerinin mülkiyeti olmuş, bu ekonomilerde uygulanan toprak reformu politikalarıyla gelir ve servet dağılımının değiştirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu ekonomilerde sosyoekonomik yapının düzenlenmesi ve geleneksel üretim ilişkilerinin yerini kapitalist üretim ilişkilerinin alması gibi hedeflerin sağlanmasına yönelik uygulanan toprak reformu politikaları, sadece ekonomik değil aynı zamanda çeşitli çıkar gruplarının ekonomi ve siyasetteki ağırlığının azaltılmasını amaçlamıştır.

Gelişmekte olan ekonomilerde uygulanan toprak reformu politikalarının sosyopolitik açıdan çeşitli değişimlere yol açtığını iddia etmek mümkün olsa da, ekonomik olarak başarıya ulaştığını söylemek bir hayli zordur. Başarılı bir toprak reformu için gerekli olan kredi imkânları, nüfus artışı ve yatırım araçları gibi ihtiyaçların yeterli ölçüde karşılanmaması ve gerekli hukuki şartların sağlanmaması, bu ekonomilerdeki başarılı bir toprak reformu politikası izlenmesini engellemiştir.

JEL Kodları: N3, N5, N9

Anahtar kelimeler: toprak mülkiyeti, toprak reformu, kapitalist üretim, tarım arazileri

THE RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER CREDIT, EXCHANGE RATES, CENTRAL BANK RESERVES AND INFLATION: AN INVESTIGATION IN TERMS OF TURKISH BANKING SECTOR AND EXPECTATIONS

Seyhan TAŞ⁹⁴

Sefa ÖZBEK⁹⁵

The importance of price stability started to increase with the commercial liberalization activity that took place in the Turkish economy after the 1980s and the financial liberalization activity in the 1990s. The implicit inflation targeting regime in 2002 and the explicit inflation targeting regime in 2006 began to be adopted in Turkey. In this process, exchange rates were left to fluctuate freely. The course of both expectations and exchange rates gains importance for the successful implementation of the inflation targeting regime. On the other hand, the role of expectations has started to become important in terms of ensuring price stability. In this process, the level of central bank reserves is an important indicator. Expectations in terms of the decisions of both market actors and central banks are among the most important determinants of macroeconomic balance. Therefore, exchange rates and central bank reserves can be of great importance in order to maintain macroeconomic balance and to have positive expectations for the future. In this study, the relationship between consumer loans, exchange rates, central bank reserves and inflation is examined in terms of the Turkish economy. In the study, these relationships are investigated through the monthly data of the 2010:01-2022:04 sample period. In the study, in which the ARDL limit test was used as an empirical method, the findings showed that increases in consumer loans and exchange rates increase inflation; The results showed that increases in central bank reserves reduce inflation. These results demonstrated the importance of central bank reserves through the expectations channel. On the other hand, it is concluded that exchange rates cause inflationary effects with the reflection effect. It has been revealed that consumer loans, on the other hand, stimulated the aggregate demand and caused an increase in inflation.

Keywords: Consumer Credit, Exchange Rate, Inflation.

JEL Codes: E21, E58, E31.

⁹⁴ Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Economics Department, seyhantas1@hotmail.com, 0000-0002-9671-4838.

⁹⁵ Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Economics Department, sefaozbek@yahoo.com, 0000-0002-1043-2056

The Effect of Technological Transformation on Trade

Tuba TURGUT IŞIK⁹⁶
Tuğba ERBAZ TARCAN⁹⁷

Küresel ekonominin gelişmesiyle dijital ekonomide, nesnelerin interneti, dijital ödeme sistemleri gibi alanlarda değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Dijital dönüşümde yaşanan bu gelişmelerle, geleneksel yöntemlerin üzerine teknoloji alanındaki yenilikler eklenerek modern yöntemlerin ortaya çıkması sağlanmıştır. Birçok alandaki geleneksel yöntemlerin zorluğuna karşın modern yöntemlerde üreticilerin pazara girişi, üretim ve depolama kolaylığı ve iletişim şekli gibi birçok etkenin daha kolay ve hızlı kullanılması ticaret alanında da büyük etkiler oluşturmuştur. Dijital ekonomiye geçişle, alıcı ve satıcının fiziken bir arada olduğu ya da fiziki bir ticaret merkezi üzerinden ticaretin yapıldığı geleneksel ticaretin yanında, internet aracılığıyla dijital ortamda yapılan modern ticaret türü olan elektronik ticaret de kullanılmaya başlamıştır. Ticaret, dijitalleşmenin yaygınlaşması ve sosyal medya kullanımının artması ile sosyal medya üzerinden yapılan ticaret olan sosyal ticaret şeklinde de gelişmeye devam etmektedir. Bu bağlamda Çanakkale’de ticaretin seyrindeki değişimleri, özellikle tüketicilerin yeni ticaret yöntemi olan sosyal ticareti nasıl karşıladıklarını tespit etmek amacıyla 260 kişiye yüz yüze görüşme tekniği ile anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen verilerle; ticaretin, geleneksel ticaretten elektronik ticarete ve elektronik ticaretten de sosyal ticarete geçiş süreci ve bu süreçte etkili olan değişkenlerin tespit edilebilmesi amacıyla iki farklı Logit model kurulmuştur. Kurulan ilk modelde katılımcıların geleneksel yöntemlerle elektronik ticaret arasındaki tercihi bağımlı değişken olarak alınmış ve Instagram Trendyol gibi platformlarda yapılan indirimler, alışveriş yöntemi olarak sosyal ticaretin etkili olması değişkenlerinin geleneksel ticaretten elektronik ticarete geçiş sürecinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kurulan ikinci modelde sadece elektronik ticareti tercih eden katılımcıların sosyal ticaret ile sosyal ticaret dışında kalan elektronik ticaret arasındaki tercihi bağımlı değişken olarak alınmış ve elektronik ticaret tercih edenlerin sosyal ticarete yönelmesi ve bunu etkileyen değişkenler tespit edilmek istenmiştir. Cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, indirimlerin instagramdan görülmesi, alışverişte sosyal ticaret kullanılması, sosyal ticaretin daha basit olması ve influencerların ürün tanıtımında güven vermesi değişkenlerinin sosyal ticarete yönelmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik Dönüşüm, Dijitalleşme, Elektronik Ticaret, Sosyal Ticaret, Logit Model

Jel Kodları: L81 C19 O33

⁹⁶ Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisat Teorisi Anabilim Dalı
turguttuba@comu.edu.tr

⁹⁷ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat Politikası Yüksek Lisans
Öğrencisi tubiker@gmail.com

A Movement from Reality to Virtuality: An Introduction to Metaverse Techno-Economy

Asst.Prof.Dr. N.Ceren TÜRKMEN⁹⁸

Thanks to the popular concepts of the last decade; IoT, VR, AR, MR, artificial intelligence, 5G, wearable technologies, sensor technologies and processor architectures, the concept of “Metaverse”, which has occupied the agenda of the technology world in recent days, has come to the fore. As an innovation that enables the movement from reality to virtuality that enables combining digital and social world, will probably become an indispensable part of our daily life as the demand for remote technologies increases day by day.

In line with the increasing acceleration of technological developments, the world is experiencing a new transformation of the way of buying, selling or doing business. In this way, it is quite possible that new job opportunities will arise especially in the related sub-fields of trade, transform existing jobs and it will probably change the definition and method of daily financial transactions.

The main target of this study is providing an insight into the Metaverse Techno-Economy. While the factors that drive the real-meta transformation will be presented, this paper will also present examples of probable economic consequences and discuss their their impacts.

Key Words: Metaverse, Virtual economy, Blockchain

JEL: M20, O30

⁹⁸ Asst. Prof.Dr., Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Applied Sciences, Department of International Business and Trade, Sakarya, Türkiye, turkmencer@gmail.com

TÜRKİYE’DE YEŞİL EKONOMİ AÇISINDAN SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI’NIN SWOT ANALİZİ

Şule Tüysüz⁹⁹
Abidin Öncel¹⁰⁰

Enerji sosyo-ekonomik gelişme için hayati bir araç niteliğinde iken, özellikle sanayi devrimiyle birlikte enerji olarak birincil enerji kaynaklarının (fosil yakıtların) kullanılması çevre kirliliğine yol açmaktadır. 1900’lü yılların sonlarına doğru birincil enerji kaynaklarının çevresel ve ekonomik etkileri gündeme gelmiş ve sürdürülebilir kalkınma için daha düşük çevre kirliliği ile neticelenen yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması dünya genelinde kabul gören bir yaklaşım haline gelmiştir. Son yıllarda ise özellikle teknolojik gelişmenin de bir sonucu olarak dijitalleşme olgusu gelişme göstermiş ve dijitalleşmeyle birlikte elektrik talebinde bir artış meydana gelmiştir. İnsan nüfusunun artması, artan talep ve özellikle birincil enerji kaynaklarının giderek tükenmesi sürdürülebilir kalkınmanın önemini arttırmış ve enerji kaynaklarının hem üretimi hem de tüketiminin “yeşil ekonomi” kapsamında ele alınması önem kazanmıştır. Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de daha temiz bir çevre ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına sahip olma yönünde yeşil ekonomi çerçevesinde bazı politikalar benimsenmiş ve bu amaçla çabalar artış göstermiştir. Bu kapsamda birinci, ikinci ve üçüncü beş yıllık kalkınma planlarında sürdürülebilirlik adına somut bir olgu yer almamışken, dördüncü ve sonraki beş yıllık kalkınma planlarında sürdürülebilir kalkınmaya giderek daha çok alan açılmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın temel bir unsuru olarak sürdürülebilir enerji politikalarının ve bu bağlamda yenilenebilir enerji kaynaklarının Türkiye açısından değerlendirilmesi araştırılmaya değer bir konu olarak görülmektedir. 2013-2021 dönemi baz alındığında, bu hususta Dünya ve Türkiye’de sürdürülebilir enerji kaynakları içerisinde en çok paya sahip olan güç hidroelektrik, rüzgar enerjisi ve güneş enerjisi olarak sıralanmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’nin sürdürülebilir enerji kaynakları açısından durumu SWOT analizi kullanılarak değerlendirilmiş, güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler belirlenmiştir. Ön plana çıkan hususlar; Jeopolitik konumunun sürdürülebilirlik açısından verimli olması güçlü, sürdürülebilir enerji kaynaklarına yatırımların yetersiz olması zayıf yönü olarak tespit edilmiştir. Türkiye açısından sürdürülebilir enerji kaynakları kullanımının arttırılmasının enerjide dışa bağımlılığını azaltacak bir etki yaratacağı fırsat, sürdürülebilir kaynak tesislerinin kurulumunda ithal ürün kullanılması durumunda dışa bağımlılığı arttıracığı ise bertaraf edilmesi gereken bir tehdit olarak değerlendirilmektedir. Son veriler, Türkiye’de potansiyel yenilenebilir enerji kaynağı olarak hidroelektrik enerji kaynağını ön plana çıkarmaktadır. Türkiye’nin rüzgar ve güneş enerjisi açısından sahip olduğu yüksek potansiyel, gerekli yatırım ve teşvik araçlarıyla desteklendiğinde, bu enerji kaynaklarının toplam sürdürülebilir enerji kaynakları içerisindeki paylarının da arttırılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler; Sürdürülebilir Kalkınma, Yeşil Ekonomi, Yenilenebilir Enerji Kaynakları, SWOT Analizi

Jel Code; P48 Q28 Q42 Q56

⁹⁹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı (e-mail: sule.tuysuz1@ogr.sakarya.edu.tr), orcid.org/0000-0002-8915-9872

¹⁰⁰ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü. (e-mail: aoncel@sakarya.edu.tr), orcid.org/0000-0002-1166-0288

Finansal Piyasaların Türkiye'nin Ekonomik Büyümesindeki Rolü **Seyfettin Ünal**

Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, seyfettin.unal@dpu.edu.tr, ORCID:
0000-0002-6248-4317

Finansal sistemin ekonomik büyüme konusundaki rolünün incelendiği çalışmada, finansal sistem bileşenleri olan hisse senedi piyasası ve bankacılık sektörünün ekonomik büyümeye katkısı, Türkiye örneğinde ampirik olarak analiz edilmektedir. Analizler Ocak 2010 ve Aralık 2019 dönemine ilişkin aylık veriler üzerinde yürütülmüştür. Veri seti, sözkonusu zaman aralığında oluşturulurken, küresel kriz nedeniyle olağandışı ekonomik daralma yaşanan 2009 sonrasında başlatılmasına ve COVID-19'un yarattığı anomali nedeniyle, 2019 sonrasının dâhil edilmemesine dikkat edilmiştir. Araştırma modelinde, ekonomik büyüme ile hisse senetlerinin toplam piyasa değeri ve toplam banka kredileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Değişkenler arasında ekonometrik bir ilişkinin varlığı üç aşamalı bir analizle incelenmiştir. Değişkenlerin bütünleşme derecesi, birim kökün varlığını belirlemeye yönelik standart testler yürütülerek araştırıldıktan sonra, Johansen eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Eşbütünleşme testi, modelde kullanılan değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığını ortaya koymakla beraber nedenselliğin yönünü ortaya koymamaktadır. Dolayısıyla, vektör hata düzeltme modeli (VECM) uygulanarak nedenselliğin yönü Granger nedensellik testi ile tespit edilmiştir. Finans piyasaları ile ekonomik büyüme arasında pozitif bir korelasyonun varlığının bulunduğu tezinden hareketle yürütülen çalışmanın başlıca bulguları arasında, öngörülere paralel sonuçlara rastlanmakla birlikte, öngörülerden farklı sonuçlar da tespit edilmiştir. Öncelikle, toplam banka kredilerinden ekonomik büyümeye doğru anlamlı bir nedensellik tespit edilmektedir. Fakat hisse senetlerinin toplam piyasa değerinden ekonomik büyümeye doğru anlamlı bir nedensel ilişki belirlenmemiştir. Her ne kadar toplam piyasa değerinden ekonomik büyümeye doğru bir nedenselliğe rastlanmamış olsa da; toplam piyasa değerinden toplam banka kredilerine doğru varlığı tespit edilen nedensellik ilişkisine dayanarak, toplam piyasa değerinin ekonomik büyüme üzerinde dolaylı yoldan bir etkiye sahip olabileceği yorumu getirilmiştir. Dolayısıyla, banka kredilerinin ekonomik büyümeye olan etkisinin, hisse senedi piyasa değişkeni olan toplam piyasa değerinin etkisini de içermesi olasıdır. Bankacılık sektörünün Borsa İstanbul'da gerek kotasyon gerekse ulusal indeks içerisindeki ağırlığı, böyle bir öngörünün doğruluğunu güçlendirmektedir. Ampirik bulgular, ekonomi yönetimi ve politika yapıcılar için anlamlı sonuçlar içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Hisse senedi piyasası, Ekonomik büyüme

JEL Kodları: C32, G10, O43

EKONOMİK GÜVENİN BİREYSEL KREDİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Doç. Dr. N. Serap VURUR¹⁰¹

Türkiye ekonomisi özellikle 2000’li yıllardan bugüne talep yönlü bir büyüme göstermektedir. Literatürde yapılan çalışmalar krediler ile ekonomik büyüme arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yatırımcıların rasyonel davrandığı varsayımı ile kredilerin makro ekonomik değişkenlerle ilişkisi araştırılmış ancak beklentilerin etkisine yönelik çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu çalışmada Türkiye için, kullanılan bireysel banka kredileri ile güven faktörü arasındaki ilişki ARDL eş bütünleşme ve Toda Yamamoto nedensellik testi yardımıyla araştırılmıştır. Güven faktörü olarak ekonomik güven endeksi kullanılmıştır. Çalışma 2009 Aralık- 2022 Mayıs aylarını kapsamaktadır. Aylık veriler Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nı dan temin edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ekonomik güven endeksi ile konut kredileri arasında iki yönlü nedensellik ilişkisi gözlemlenirken, ekonomik güvenden tüketici kredilerine doğru ise tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, ülkenin izlediği ekonomi politikalarına bağlı olarak oluşan güven algısının, bireylerin kararlarında belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Banka kredileri, güven, ARDL, Toda Yamamoto

Jel Kodları: G21, G40, G41

¹⁰¹ Doç. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe Finans Yönetimi Bölümü, serapvurur@aku.edu.tr ORCID: 0000-0003-4339-6474

KÜRESEL BELİRSİZLİK VE BORSA İSTANBUL ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ

Münevvere YILDIZ

Küresel düzeyde yaşanan olaylar yer yüzündeki tüm ülke insanlarını doğrudan etkilemese bile çoğu zaman dolaylı yollardan bu etkileri görmek mümkündür. Savaşlar, salgınlar, ekonomik krizler gibi olaylar ise herkes için çok çeşitli açılardan olumsuzluklar doğurmaktadır. Bu olumsuzluklar ekonomik ve politik çevrelerde belirsizliklere, kararların alınmasında zorluklara neden olabilmektedir. Belirsizliklerden en çok etkilenen kesim devletlerin yanı sıra yatırımcılardır. Belirsizliği yaratan olaylar karşısında yatırımcının davranışları piyasalar açısından kritik öneme sahiptir. Bu noktada çalışmanın amacı 1993-2022 dönemi üç aylık verilerini kullanarak BIST100 Endeksi ve küresel belirsizlik endeksi (WUI) arasındaki nedensellik ilişkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikli olarak iki değişkenin durağanlık düzeyi birim kök testleri ile araştırılmış ve farklı düzeylerde durağan oldukları belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki nedensellik sınamasında Toda Yamamoto Nedensellik Testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar BIST100 endeksi ve küresel belirsizlik endeksi arasında karşılıklı nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: BIST100 endeksi, küresel belirsizlik endeksi, Toda Yamamoto

Jel Kod: C19, C22

ENDÜSTRİ 4.0 KAPSAMINDA AKILLI FABRİKALAR VE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ

Hidayet Yılmaz¹⁰²

Abidin Öncel¹⁰³

Küreselleşme ile birlikte endüstri üretimi, gelişmiş ülkelere göre gelişmekte olan ülkelere doğru bir yayılma süreci yaşamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri düşen iş gücü maliyetleridir. Gelişmiş ülkeler, kaybettikleri rekabet gücünü tekrar geri kazanabilmek için, yeni çözüm arayışlarına girmişlerdir. Bu amaçla Almanya’da, 2011 yılında Hannover fuarında, Endüstri 4.0 kavramı ortaya çıkarılmıştır. Bu kavram ileriki yıllarda gerçekleştirilen Dünya Ekonomik Forumu Zirvesi’nin de ana gündemi olmuştur. Endüstri 4.0, üretimin tüm aşamalarında eş zamanlı iletişimin oluşturulduğu, iş yapılarının değişime uğradığı, üst düzey otomasyonun ortaya çıkarıldığı, koordineli çalışan makineleri ifade etmektedir. Amaç ise, mühendislik, planlama, üretim, operasyonel ve lojistik süreçlerinde yüksek kalite standartlarıyla beraber daha fazla inovasyon, verimlilik, hız ve dayanıklılık oluşmasını sağlamaktır. Endüstri 4.0 kavramı; verimlilik, hız, inovasyon çevresinde gelişen üretim anlayışının, çok hızlı şekilde gelişen teknoloji imkânları ile geldiği yeni noktayı gözler önüne sermektedir. Endüstri 4.0’ün maliyetler, karlılık gibi mikro etkilerinin yanı sıra; büyüme, istihdam, işsizlik gibi makro etkilerini de göz önünde bulundurmak gereklidir. Ayrıca Endüstri 4.0 olgusu sadece yenilik, inovasyon ve dijitalleşme gibi yeni teknoloji modelleri ile sınırlandırılmamalı, çalışma koşullarından işsizliğe, yeni mesleklerden istihdam yapısına, özellikle sosyoekonomik alana da etki ettiği bilinmelidir. Literatür incelemesi tekniğiyle hazırlanan bu çalışmada dijital çağın altında konuşulan Endüstri 4.0 olgusunun çalışma ilişkilerinde meydana getirdiği etkiler incelenmeye çalışılmaktadır. Ön plana çıkan hususların başında; dijitalleşme sürecinde akıllı makinelerle çalışacak işçilerin eğitimi ve adaptasyonu için şirketlerin ve üniversitelerin koordineli şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. İnsan Kaynakları açısından ise; işe alımlarda insan tahlili yapabilmesi nedeniyle Yapay Zeka kullanılabilecektir. Robotlar ve insanlar arasında istihdam bakımından sıkı bir rekabet kaçınılmaz olacaktır. Bazı meslekler yok olmaya yüz tutarken, yeni bazı meslekler ortaya çıkacaktır. Bununla birlikte yeni üretim ve otomasyon teknolojileriyle birlikte çalışma modellerinde de değişimler meydana gelecektir. Tüm bu gelişmeler bize, aslında yaşanan bu dönüşümlerin araştırmamızın ana temasını oluşturan çalışma ilişkileri üzerinde de ciddi etkilerinin olacağını ve bu duruma adapte olmak için öncelikle karşı karşıya kalacağımız bu durum anlamak ve tanımak gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler; Endüstri 4.0, Dijitalleşme, Akıllı Fabrikalar, Çalışma İlişkileri

JEL Codes: J53, J58, O33, E24

102 Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı (e-mail: hidayet.yilmaz2@ogr.sakarya.edu.tr), 0000-0003-2427-0796

103 Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü. (e-mail: aoncel@sakarya.edu.tr) 0000-0002-1166-0288